

Rijksinstituut voor Volksgezondheid
en Milieu
*Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport*

Evaluatie

Lekker naar buiten!

Stimuleringsregeling Jong Leren Eten, ronde 6
Schooljaar 2023-2024

RIVM-rapport 2025-0052

Evaluatie Lekker naar buiten!

Stimuleringsregeling Jong Leren Eten, ronde 6
Schooljaar 2023-2024.

RIVM-rapport 2025-0052

Colofon

© RIVM 2025

Delen uit deze publicatie mogen worden overgenomen op voorwaarde van bronvermelding: Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM), de titel van de publicatie en het jaar van uitgave.

DOI 10.21945/RIVM-2025-0052

A.J. Brouwer-Prusak (auteur), RIVM
M. Hiemstra (auteur), RIVM

Contact:

Marieke Hiemstra

Centrum Volksgezondheid, Zorg en Maatschappij

marieke.hiemstra@rivm.nl

Dit onderzoek werd verricht in opdracht van de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland in het kader van de stimuleringsregeling Jong Leren Eten.

Dit is een uitgave van:

**Rijksinstituut voor Volksgezondheid
en Milieu**

Postbus 1 | 3720 BA Bilthoven

Nederland

www.rivm.nl

Publiekssamenvatting

Evaluatie Lekker naar buiten!

Stimuleringsregeling Jong Leren Eten, ronde 6, schooljaar 2023-2024

Het ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur (LVVN) wil kinderen en jongeren via het onderwijs vaker in aanraking brengen met gezonde en duurzame voeding. Dit om hen op een zo praktische manier te leren om gezonde en duurzame keuzes te maken. LVVN heeft daarvoor de stimuleringsregeling Jong Leren Eten 'Lekker naar buiten!' opgezet. Sinds 2018 kunnen scholen uit het primair, speciaal, voortgezet en middelbaar beroepsonderwijs elk schooljaar aan deze regeling deelnemen.

Het RIVM heeft deze regeling tot nu toe elke ronde geëvalueerd. Uit deze zesde ronde blijkt weer dat scholen veel belangstelling hebben voor de stimuleringsregeling en er positief over zijn. De belangrijkste reden om mee te doen, is dat scholen zo aandacht kunnen schenken aan voeding/natuur. Bijvoorbeeld door materialen te kopen, hierover onderwijs te geven en gastlessen te organiseren.

Scholen konden activiteiten kiezen binnen drie categorieën: 'moestuiniëren', 'koken' en 'excursies en gastlessen'. In ronde 6 was voor elke categorie ongeveer evenveel belangstelling.

Voor ronde 6 hebben 1.189 scholen de bijdrage uit de stimuleringsregeling aangevraagd. Daarvan hebben 339 scholen een bijdrage ontvangen, omdat er een maximumbedrag voor de stimuleringsregeling beschikbaar was. Hiermee zijn 43.758 leerlingen en studenten bereikt. De meeste scholen voerden de activiteiten samen met andere lokale organisaties uit, zoals (stads)boerderijen, plaatselijke boeren, diëtisten/voedingscoaches, moestuincoaches, restaurants of detailhandel in de regio. Van de deelnemende scholen wil 75 procent na afloop van de regeling aandacht blijven geven aan het onderwerp voeding.

Scholen konden maximaal 2.000 euro per schoollocatie krijgen om de activiteiten uit te voeren. Gemiddeld is 1.749 euro per schoollocatie uitgekeerd. Volgens de meeste scholen dekte deze bijdrage de kosten voor de activiteiten. In ronde 6 heeft de stimuleringsregeling in totaal 682.546 euro gekost. Het geld is vooral besteed aan de activiteiten. Een klein deel was nodig om de stimuleringsregeling te ontwikkelen en uit te voeren.

Kernwoorden: stimuleringsregeling, LNV, scholen, voeding, natuur, duurzaamheid, gezondheid, gezondheidseducatie, moestuin, koken

Synopsis

Evaluation of Lekker naar buiten!

Promotional scheme of the Jong Leren Eten programme, round 6, school year 2023–2024

The Ministry of Agriculture, Fisheries, Food Security and Nature (LVVN) wants to increase the exposure of children and young people to healthy and sustainable nutrition through education. The purpose is to teach them to make healthy and sustainable choices in a practical way. To that end, LVVN has launched the promotional scheme *Lekker naar buiten!* (It's nice outside) under the umbrella of the *Jong Leren Eten* (Learning how to eat while still young) programme. Schools providing primary, special, secondary and vocational education have had the ability to participate in this scheme since 2018.

RIVM has so far evaluated each round of the scheme. The sixth round showed once again that schools are very interested in joining the promotional scheme and are positive about its offerings. The main reason for participating is that this enables schools to devote attention to nutrition/nature. They do so, for example, by purchasing and using material in their education and hosting guest lessons.

Schools can select activities from three categories: 'keeping a vegetable garden', 'cooking' and 'excursions and guest lessons'. In round 6, these categories attracted roughly equal amounts of attention.

For round 6, 1,189 schools applied for a contribution from the promotional scheme. 339 schools received the contribution, as the maximum amount allocated to the promotional scheme had been reached. The scheme thus benefitted 43,758 pupils and students. Most schools organised the activities together with other local organisations, such as city and rural farms, local farmers, dietitians/nutrition coaches, vegetable garden coaches, restaurants or retailers in the area. Of the participating schools, 75 per cent want to continue to devote attention to nutrition after the scheme ends.

Schools were eligible to receive a maximum of 2,000 euros per school location to organise the activities. On average, 1,749 euros per school location was paid out. Most schools say that this covered the costs of the activities. In round 6, the promotional scheme cost a total of 682,546 euros, with most of that money being spent on the activities. A small part was needed to develop and implement the promotional scheme.

Keywords: promotional scheme, LVVN, schools, nutrition, nature, sustainability, health, health education, vegetable garden, cooking

Inhoudsopgave

Samenvatting — 9

1 Inleiding — 11

- 1.1 Achtergrond Programma Jong Leren Eten — 11
- 1.2 Stimuleringsregeling Jong Leren Eten — 11
- 1.3 De huidige evaluatie stimuleringsregeling Jong Leren Eten — 12

2 Methode — 15

3 Resultaten stimuleringsregeling Jong Leren Eten — 17

- 3.1 Waaraan zijn de gelden van de stimuleringsregeling Jong Leren Eten besteed? — 17
- 3.2 Wat was het bereik van de stimuleringsregeling Jong Leren Eten? — 18
- 3.3 Wat was de motivatie van scholen voor deelname aan de stimuleringsregeling en in welke mate waren scholen tevreden over de stimuleringsregeling? — 21
- 3.4 Hoe gaven scholen invulling aan de activiteiten? — 24
- 3.5 In hoeverre continueren scholen hun activiteiten na afloop van hun deelname aan de stimuleringsregeling Jong Leren Eten? — 27

4 Conclusie en aanbevelingen — 29

- 4.1 Conclusies — 29
- 4.2 Verbeterpunten — 31

Afkortingen en woordenlijst — 35

Bijlage 1 Stimuleringsregeling Jong Leren Eten voor scholen — 37

Bijlage 2 Veranderlogica evaluatie stimuleringsregeling Jong Leren Eten — 39

Bijlage 3 Vragenlijst voor scholen — 41

Bijlage 4 Webstatistieken gezondeschool.nl en jonglereneten.nl — 43

Bijlage 5 Specificatie verbeter suggesties gegeven door scholen — 45

Bijlage 6 Activiteitenmatrix — 47

Bijlage 7 Infographic bij beoordelingsbericht — 48

Samenvatting

Het programma Jong Leren Eten, een initiatief van het ministerie van LNV, stimuleert scholen om gezondheidseducatie en natuur- en duurzaamheidseducatie uit te voeren, die gericht zijn op het thema Voeding. Onderdeel hiervan is de stimuleringsregeling Jong Leren Eten met de titel: 'Lekker naar buiten!'. Hiermee worden scholen gestimuleerd om kinderen en jongeren op een praktische manier in aanraking te laten komen met informatie en activiteiten over duurzame en gezonde voeding.

Het RIVM evalueert in dit rapport ronde 6 van deze stimuleringsregeling. Deze ronde vond plaats in het schooljaar 2023-2024. Het doel van deze evaluatie is inzicht geven in de resultaten van de stimuleringsregeling op proces en uitkomsten niveau én om knelpunten in de gevolgde processen te benoemen. Het projectmanagement van de stimuleringsregeling kan deze inzichten gebruiken om verbeteringen in toekomstige rondes van de stimuleringsregeling door te voeren.

Er was grote belangstelling voor de stimuleringsregeling: 1.189 schoollocaties hebben de bijdrage voor ronde 6 aangevraagd. Met het beschikbare budget was het niet mogelijk om de stimuleringsregeling aan alle geïnteresseerde scholen toe te kennen. Op basis van toekenningscriteria kregen 374 schoollocaties de stimuleringsregeling toegekend. Doordat 35 scholen hun aanvraag introkken na de toekenning van de stimuleringsregeling, hebben uiteindelijk 339 scholen in ronde 6 gebruikgemaakt van de stimuleringsregeling. Hiermee zijn 43.758 leerlingen en studenten bereikt in ronde 6.

Voor ronde 6 is 682.546 euro besteed aan de bijdrage aan scholen voor activiteiten en de ontwikkeling, implementatie en uitvoering van de stimuleringsregeling Jong Leren Eten. Gemiddeld is in ronde 6 per schoollocatie 1.749 euro uitgekeerd. Volgens 69 procent van de scholen was de bijdrage kostendekkend voor de activiteiten. Scholen konden activiteiten kiezen binnen drie categorieën: 'moestuineren', 'koken' en 'excursies en gastlessen'. De belangstelling was voor alle drie de categorieën vrijwel even groot.

Scholen en andere betrokkenen zijn over het algemeen positief over de stimuleringsregeling. Zij zijn tevreden over de toegankelijkheid, duidelijkheid, fijne communicatie, de meerwaarde voor leerlingen en dat de stimuleringsregeling goed in elkaar zit. Een meerderheid van de scholen (69%) gaf aan bekend te zijn met de Gezonde School-aanpak toen ze de stimuleringsregeling Jong Leren Eten aanvroegen. Van de scholen (31%) die nog niet bekend zijn met de Gezonde School-aanpak, heeft het merendeel wel interesse hierin (91%). De intentie van de school om na de stimuleringsregeling verder te gaan met het thema Voeding of Milieu en Natuur is redelijk hoog. Gemiddeld wil 75 procent van de deelnemende scholen na afloop van de stimuleringsregeling verder met het thema duurzame en gezonde voeding.

Aandachtspunten voor de volgende ronde zijn onder meer: blijven inzetten op communicatie richting scholen voor ondersteuning en onderlinge verbinding tussen scholen. Onderzoeken van mogelijkheden voor maatwerk binnen de regeling, continuering van activiteiten na afloop van de regeling en het onderzoeken van mogelijke effecten van de regeling op gedrag van de kinderen en jongeren. En: het verankeren van gezonde en duurzame voeding in het schoolbeleid.

1 Inleiding

Dit rapport evalueert ronde 6 van de stimuleringsregeling Jong Leren Eten 'Lekker naar buiten!' voor scholen. Het doel van deze evaluatie is inzicht geven in de resultaten van deze stimuleringsregeling op proces- en uitkomstenniveau én om knelpunten in de gevolgde processen binnen de stimuleringsregeling te benoemen. Het landelijk programmabureau van de stimuleringsregeling kan deze inzichten gebruiken om in toekomstige rondes van de stimuleringsregeling verbeteringen door te voeren. Allereerst beschrijft het rapport het programma Jong Leren Eten, de bijbehorende stimuleringsregeling en de te beantwoorden evaluatievragen om de stimulering te evalueren. Daarna beschrijft het rapport achtereenvolgens de methode, resultaten, conclusies en aanbevelingen.

1.1 Achtergrond Programma Jong Leren Eten

Sinds 2017 werken Rijksoverheid, provincies, onderwijs en maatschappelijke organisaties samen aan het programma Jong Leren Eten. De eerste vierjarige programmaperiode liep van 2017-2020. Vanaf 2018 kunnen scholen uit het primair, speciaal, voortgezet en middelbaar beroepsonderwijs elk schooljaar aan deze regeling deelnemen. In 2021 is een tweede vierjarige programmaperiode gestart: Jong Leren Eten 2021-2024. Het programma Jong Leren Eten heeft tot doel om kinderen en jongeren (0-18 jaar) in aanraking te brengen met kennis en activiteiten over gezonde voeding voor henzelf en de wereld om hun heen, zodat zij zelf gezonde en duurzame keuzes kunnen maken¹. Het programma stimuleert kinderopvang- en schoollocaties om structureel aandacht te schenken aan gezondheidseducatie en natuur- en duurzaamheidseducatie, gericht op het thema Voeding. Het programma Jong Leren Eten is een initiatief van het ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur (LVVN, voorheen LNV) en wordt afgestemd met het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS). Medewerkers van de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) voeren het programma Jong Leren Eten uit in opdracht van het ministerie van LVVN. RVO heeft daarvoor een landelijk programmabureau ingericht. Onder aansturing van het programmabureau zijn in elke provincie twee à drie Jong Leren Eten-makelaars actief om scholen en aanbieders van activiteiten regionaal te ondersteunen. Deze makelaars werken nauw samen met Gezonde School-adviseurs, JOGG Gezonde Jeugd Gezonde Toekomst, en medewerkers van natuur- en milieueducatie (NME)-centra.

Het programma Jong Leren Eten bevat vijf programmalijnen, waaronder programmalijn 3: de stimuleringsregeling Jong Leren Eten 'Lekker naar buiten!'. In dit rapport wordt de regeling verkort aangeduid als de 'stimuleringsregeling Jong Leren Eten'.

1.2 Stimuleringsregeling Jong Leren Eten

De stimuleringsregeling Jong Leren Eten stimuleert scholen om kinderen en jongeren in aanraking te laten komen met informatie en activiteiten

¹ Jong Leren Eten, via <https://www.jonglereneten.nl/over-jle>.

over duurzame en gezonde voeding. Scholen in het primair onderwijs, gespecialiseerd onderwijs, voortgezet onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs kunnen hiervoor jaarlijks een financiële bijdrage aanvragen. Scholen kunnen met deze tegemoetkoming activiteiten uitvoeren in drie categorieën: 'moestuineren', 'koken', en 'excursie of gastles op het gebied van gezonde en duurzame voeding'. Het programmabureau Jong Leren Eten heeft het programma Gezonde School² de opdracht gegeven de stimuleringsregeling Jong Leren Eten op te zetten en uit te voeren. Het programma Gezonde School faciliteert onderwijsprofessionals om via de Gezonde School-aanpak structureel, integraal en planmatig te werken aan een gezonde leefstijl op school. Onder meer via ook andere regelingen, zoals het ondersteuningsaanbod Gezonde School, kunnen scholen ondersteuning ontvangen via een financiële bijdrage, deskundigheidsbevordering en advies en begeleiding van een Gezonde School-adviseur. Een Gezonde School-adviseur geeft scholen advies en begeleiding vanuit een regionale Gemeentelijke Gezondheidsdienst (GGD). Als scholen aantonen dat zij structureel werken aan (een of meerdere) leefstijlthema's op school, kunnen zij een themacertificaat Gezonde School ontvangen.

Meer informatie over de stimuleringsregeling Jong Leren Eten staat in Bijlage 1.

1.3 De huidige evaluatie stimuleringsregeling Jong Leren Eten

Het RIVM heeft in opdracht van RVO in 2020 ronde 1 van de stimuleringsregeling Jong Leren Eten, schooljaar 2018-2019, geëvalueerd³. Dit gebeurde in samenwerking met het programma Gezonde School, het programmabureau Jong Leren Eten en Jong Leren Eten-makelaars. Ronde 2, 3 en 4, oftewel de schooljaren 2019-2020, 2020-2021 en 2021-2022, zijn gezamenlijk geëvalueerd in 2023. In 2024 is ronde 5, ofwel schooljaar 2022-2023, geëvalueerd. Dit huidige evaluatierapport betreft ronde 6, ofwel schooljaar 2023-2024. Waar mogelijk is er een vergelijking gemaakt met voorgaande rondes. Tijdens het evaluatieproces van ronde 1 van de stimuleringsregeling Jong Leren Eten is in samenspraak met betrokkenen een veranderlogica opgesteld. Deze veranderlogica beschrijft stapsgewijs de beoogde werking en uitkomsten van de stimuleringsregeling vanaf ronde 2 (zie Bijlage 2). Op basis van deze opgestelde veranderlogica zijn evaluatievragen opgesteld, die beantwoord worden in dit rapport:

- Waaraan zijn de gelden van de stimuleringsregeling Jong Leren Eten besteed? (zie hoofdstuk 3.1)
- Wat was het bereik van de stimuleringsregeling Jong Leren Eten? (zie hoofdstuk 3.2)
- Wat was de motivatie van scholen voor deelname aan de stimuleringsregeling en in welke mate waren scholen tevreden over de stimuleringsregeling? (zie hoofdstuk 3.3)
- Hoe gaven scholen invulling aan de activiteiten? (zie hoofdstuk 3.4)
- In hoeverre continueren scholen hun activiteiten na afloop van hun deelname aan de stimuleringsregeling Jong Leren Eten? (zie hoofdstuk 3.5)

² Het programma Gezonde School is een samenwerking tussen de PO-Raad, VO-raad en MBO Raad, het RIVM en GGD GHOR Nederland.

³ Modderman, P.; Noordink, M. (Kwinkgroep), Rapport Evaluatie subsidie Jong Leren Eten, RIVM, 2020.

- Wat zijn verbeterpunten in de gevolgde processen binnen de stimuleringsregeling Jong Leren Eten? (*zie hoofdstuk 3.3, 4.2 en Bijlage 5*)

2 Methode

Voor inzicht in het gebruik van de stimuleringsregeling Jong Leren Eten tijdens ronde 6 is gebruikgemaakt van:

- a) Informatie van programmamedewerkers van Gezonde School. De projectleider- en medewerker die verantwoordelijk zijn voor de stimuleringsregeling Jong Leren Eten bij het programma Gezonde School hebben de volgende informatie aangeleverd:
 - het aantal deelnemende scholen per onderwijssector;
 - het aantal scholen dat zich na inschrijving of toekenning heeft teruggetrokken;
 - de financiële overzichten.
- b) Gegevens uit het online aanvraag- en verantwoordingssysteem van het programma Gezonde School. Dit betreft zowel de basisregistratiegegevens van de scholen als data die afkomstig zijn uit de schriftelijke verantwoordingsvragenlijsten in het digitale aanvraag- en verantwoordingssysteem van het programma Gezonde School (mijngezondeschool.nl). Eén medewerker per deelnemende schoollocatie vulde de verantwoordingsvragenlijst in (zie Bijlage 3 voor alle vragen). Deze zorgde ook voor het uploaden van een foto of video van de uitgevoerde activiteit(en). Daarna factureerde deze persoon de kosten van de activiteit(en). Na export van de data (in een Excel-bestand) door GGD GHOR Nederland, volgde een analyse door het RIVM in Excel. Hierbij zijn de antwoorden op de open vragen gerubriceerd in categorieën.
- c) Gegevens van de gehouden steekproef door Jong Leren Eten-makelaars. In november 2024 t/m februari 2025 hebben Jong Leren Eten-makelaars scholen bezocht voor een steekproef van ronde 6. Voor de steekproef was een willekeurige selectie gemaakt van ongeveer 10 procent van de scholen (36 scholen) uit alle deelnemende scholen. Het doel van deze bezoeken was om ervaringen te horen van de scholen over de stimuleringsregeling Jong Leren Eten. Ook was het doel te beoordelen of de stimuleringsbijdrage, naar oordeel van de Jong Leren Eten-makelaar, rechtmatig en doelmatig was besteed. De Jong Leren Eten-makelaars maakten hierbij gebruik van gestructureerde vragenlijsten. Uiteindelijk zijn er 29 scholen bezocht.
- d) Webstatistieken van pagina's over de stimuleringsregeling op jonglereneten.nl en gezondeschool.nl. Informatie over de stimuleringsregeling is online te vinden op de websites jonglereneten.nl en gezondeschool.nl. Registratie van het aantal (unieke) bezoekers per maand per pagina, en ook gegevens over waarvandaan de gebruikers op de pagina zijn gekomen, maken het mogelijk om over het gebruik van beschikbare online-informatie te rapporteren.

3 Resultaten stimuleringsregeling Jong Leren Eten

De resultaten van ronde 6 staan hieronder in volgorde van de opgestelde evaluatievragen. Indien aanwezig, zijn ter vergelijking ook de eerder gepubliceerde resultaten van ronde 1 t/m 5 gerapporteerd.

3.1 Waaraan zijn de gelden van de stimuleringsregeling Jong Leren Eten besteed?

3.1.1 Financiën

In ronde 6 van de stimuleringsregeling Jong Leren Eten is in totaal 682.546 euro besteed. Hiervan is 87 procent besteed aan deelnemende scholen en 13 procent aan uitvoeringskosten (zoals personele inzet) van de stimuleringsregeling Jong Leren Eten door het programma Gezonde School (Tabel 1). De uitvoeringskosten zijn hoger dan in voorgaande rondes. Dit komt door loonstijgingen bij werknemers van Gezonde School.

Tabel 1 Besteding van de financiën

	Jaartal	Uitbetaald aan deelnemende scholen***	Schatting personele inzet#	Totalen
Ronde 1**	2018-2019	**	**	**
Ronde 2	2019-2020	€ 610.600 (91%)	€ 62.000 (9%)	€ 672.600
Ronde 3	2020-2021	€ 844.250 (91%)	€ 83.000 (9%)	€ 927.250
Ronde 4	2021-2022	€ 624.600 (89%)	€ 81.000 (11%)	€ 705.600
Ronde 5	2022-2023	€ 897.000 (91%)	€ 86.502 (9%)	€ 983.502
Ronde 6	2023-2024	€ 593.000 (87%)	€ 89.546 (13%)	€ 682.546
Totaal*	2019-2024	€ 3.569.450	€ 402.048	€ 3.971.498

De bedragen per ronde zijn een schatting vanwege de overlap van uitvoerende werkzaamheden aan de verschillende rondes (voorbereiding en afronding).

* Totaal gebaseerd op ronde 2 t/m 6.

** In de evaluatie van ronde 1 (schooljaar 2018-2019) is niet onderzocht welk gedeelte van het beschikbare budget is besteed. Hierdoor zijn er geen cijfers beschikbaar over de besteding van de financiën in ronde 1.

*** Per ronde waren verschillende budgetten beschikbaar.

3.1.2 Hoogte stimuleringsbijdrage

De scholen konden per schoollocatie maximaal 2.000 euro per ronde aanvragen. In ronde 6 was het gedeclareerde bedrag per schoollocatie gemiddeld 1.749 euro, variërend van 150 euro tot 2.000 euro. Dit bedrag is ongeveer gelijk aan ronde 3, 4, en 5, en iets hoger dan ronde 1 en 2. Er waren relatief kleine verschillen te zien tussen primair /speciaal onderwijs (po/go), voortgezet (speciaal) onderwijs (vo/vgo) en mbo-scholen wat betreft het gemiddeld ontvangen bedrag per schoollocatie (Tabel 2). Gemiddeld gaven mbo-scholen een hoger

bedrag uit per ronde dan het voortgezet (speciaal) onderwijs en primair/speciaal onderwijs.

Tabel 2 Gemiddeld uitgekeerde bedrag per schoollocatie, per ronde, per onderwijssector.

	Ronde 1	Ronde 2	Ronde 3	Ronde 4	Ronde 5	Ronde 6
po/go	€ 1.683	€ 1.712	€ 1.799	€ 1.735	€1.725	€1.694
vo/vgo	€ 1.809	€ 1.668	€ 1.819	€ 1.907	€1.816	€1.882
mbo	€ 1.958	€ 1.881	€ 1.908	€ 1.950	€1.894	€1.963
alle scholen	€ 1.702	€ 1.701	€ 1.808	€ 1.774	€1.749	€1.749

De stimuleringsregeling is bedoeld en geïntroduceerd als 'een tegemoetkoming in de kosten'. In de verantwoording konden scholen aangeven of de hoogte van het bedrag (maximaal 2.000 euro) kostendekkend was voor de activiteiten. De meeste scholen gaven aan dat dit het geval was: 69 procent gaf aan dat het bedrag kostendekkend was voor de activiteiten. Voor 31 procent was dit niet het geval, waarbij dit voor mbo-scholen iets vaker niet kostendekkend was (42%) dan voor po-/go- (30%) en vo-/vgo- (34%) scholen. Deze aantallen zijn vergelijkbaar met eerdere rondes (kostendekkend ronde 1: 64%, ronde 2: 67%, ronde 3: 70%, ronde 4: 71%, ronde 5: 71%).

3.2 Wat was het bereik van de stimuleringsregeling Jong Leren Eten?

3.2.1 Aanvragen, toekenningen, verantwoording en uitkering

In ronde 6 hebben 1.189 schoollocaties de stimuleringsregeling aangevraagd. Daarvan hebben 374 deze toegekend gekregen (zie Bijlage 1 voor toekenningscriteria) en 339 deze verantwoord en daarmee uitgekeerd gekregen. In totaal komt dit sinds de start neer op 2.316 schoollocaties die de stimuleringsregeling hebben ontvangen (Tabel 3). Het aantal toekenningen voor ronde 6 was lager dan in voorgaande rondes. Dit verschil is te verklaren uit het feit dat er in de verschillende rondes verschillende budgetten beschikbaar waren voor het aantal toekenningen. In ronde 6 hadden 35 scholen zich terugtrokken. Redenen van terugtrekking waren: geen reactie van de school (wat inhield dat er geen verantwoording is ontvangen), personeelsswisselingen, organisatieproblemen of andere omstandigheden zoals 'niet gelukt om subsidie uit te geven' en 'krapte in personeel'.

De bijdrage is in ronde 6 het vaakst verantwoord en uitgekeerd aan schoollocaties in het primair/speciaal onderwijs (72%) en het minst vaak aan mbo-schoollocaties (4%), overeenkomstig met de verdeling van schoollocaties over de onderwijssectoren in Nederland (2023: po/go 76%, vo/vgo 18%⁴ en mbo 6%⁵).

⁴ OCW Cijfers: <https://www.ocwincijfers.nl/sectoren>

⁵ Uitvraag MBO Raad

Tabel 3 Overzicht aanvragen, toekenningen en verantwoord en uitgekeerd.

	Ronde 1	Ronde 2	Ronde 3	Ronde 4	Ronde 5	Ronde 6	Totaal
<i>Aanvragen</i>	373	765	1.119	389	851	1.189	4.686
- waarvan po/go	n.b.	583 (76%)	897 (80%)	305 (78%)	603 (75%)	931 (78%)	3.319 (71%)
- waarvan vo/vgo	n.b.	167 (22%)	194 (17%)	66 (17%)	184 (23%)	225 (19%)	836 (18%)
- waarvan mbo	n.b.	15 (2%)	28 (3%)	18 (5%)	17 (2%)	33 (3%)	111 (2%)
<i>Toekenning</i>	373	506	642	389	561	374	2.845
Terug-getrokken scholen	-87	-147	-175	-38	-47	-35	-529
<i>Totaal verantwoord en uitgekeerd</i>	286	359	467	351	514	339	2.316
- waarvan po/go	223 (78%)	228 (64%)	340 (73%)	275 (78%)	395 (77%)	245 (72%)	1.706 (74%)
- waarvan vo/vgo	57 (20%)	123 (34%)	109 (23%)	61 (17%)	102 (20%)	82 (24%)	534 (23%)
- waarvan mbo	6 (2%)	8 (2%)	18 (4%)	15 (4%)	17 (3%)	12 (4%)	76 (3%)

3.2.2 Bereik onder leerlingen en studenten

De scholen die de stimuleringsregeling Jong Leren Eten hebben ontvangen, gaven in de verantwoording aan hoeveel leerlingen of studenten ongeveer hebben deelgenomen aan de activiteiten. Het bereik van ronde 6 komt neer op 43.758 leerlingen en studenten. Het aantal bereikte leerlingen en studenten in ronde 6 is lager dan in ronde 5, doordat in deze ronde minder scholen gebruikmaakten van de regeling (Tabel 4). Het aantal bereikte leerlingen en studenten is wel vergelijkbaar met rondes 1, 2 en 4. Alle rondes samen heeft de stimuleringsregeling naar schatting minimaal 310.000 leerlingen en studenten bereikt. In Tabel 4 is te zien dat het gemiddelde bereik onder leerlingen en studenten per schoollocatie over de verschillende rondes heen ongeveer wel gelijk is gebleven.

Tabel 4 Bereik onder leerlingen en studenten per schoollocatie per ronde.

	Ronde 1	Ronde 2	Ronde 3	Ronde 4	Ronde 5	Ronde 6
Bereik leerlingen	38.300	48.550	64.750	42.900	72.138	43.758
Totaal verantwoord en uitgekeerd aan schoollocaties	286	359	467	351	514	339
Gemiddeld aantal bereikte leerlingen per schoollocatie	134	135	139	122	140	129

3.2.3 Bekend raken met de stimuleringsregeling

In de verantwoordingsvragenlijst zijn scholen gevraagd hoe ze in aanraking kwamen met de stimuleringsregeling. Hierbij waren meerdere antwoorden mogelijk (zie Tabel 5). Het vaakst werden 'via de Gezonde School-nieuwsbrief', 'via de website van Gezonde School' en 'via de Gezonde School-adviseur van de GGD' als antwoord gegeven. De meeste scholen raken bekend met de stimuleringsregeling via de communicatiekanalen van Gezonde School. Bij de optie 'anders, namelijk ...' werd vooral 'via een ouder', 'via google' of via andere partijen waarmee de school samenwerkt genoemd. In vergelijking met eerdere rondes werd ook 'via de Gezonde School-nieuwsbrief' en 'via de Gezonde School-adviseur van de GGD' het meest als antwoord gegeven. De antwoord optie 'Via de website van Gezonde School' is wel meer gekozen dan eerdere jaren (in ronde 6 29%, in ronde 4 en 5 was dit 18%, in ronde 2 en 3 was dit nog lager). De opties 'via collega's op mijn school' of 'via andere onderwijscontacten' zijn in ronde 6 nieuw toegevoegd, dus een vergelijking met eerdere jaren is hierdoor niet mogelijk.

Tabel 5 Bekendheid van scholen met de stimuleringsregeling*.

	Ronde 6	
	N	%
Via de Gezonde School-nieuwsbrief	102	30%
Via de website van Gezonde School	98	29%
Via de Gezonde School-adviseur van de GGD	90	27%
Via collega's op mijn school	81	24%
Via andere onderwijscontacten	57	17%
Via een aanbieder van activiteiten (bv NME centrum, Eco-schools, Special Heroes)	40	12%
Via social media (Twitter, Facebook, Instagram)	26	8%
Anders, namelijk:	25	7%
Via de Jong Leren Eten Makelaar	9	3%
Weet ik niet	6	2%

*Bij deze vraag was het mogelijk om meerdere antwoorden in te vullen.

Gezonde School-adviseurs adviseren en begeleiden scholen bij de uitvoering van Gezonde School vanuit hun regionale GGD. Zij ontvangen geen uren vanuit de stimuleringsregeling Jong Leren Eten om scholen daarin te ondersteunen. Toch gaf 34 procent van de scholen aan dat een Gezonde School-adviseur betrokken was bij de aanvraag en/of keuze van activiteiten op gebied van Jong Leren Eten in ronde 6.

Informatie over de stimuleringsregeling is te vinden op zowel gezondeschool.nl als jonglereneten.nl. De webstatistieken van de aan de stimuleringsregeling gerelateerde webpagina's tonen een duidelijke piek aan bezoekers rondom de periode dat scholen hun belangstelling voor de stimuleringsregeling kenbaar konden maken (zie de figuren in Bijlage 4).

Tijdens deze piekperiode (maart 2024) werden op de website jonglereneten.nl vooral de pagina's met de algemene informatie over de

stimuleringsbijdrage (3.696 paginaweergaven) en specifieke informatie voor primair onderwijs vaak bekeken (2.574 paginaweergaven) (Figuur 5, Bijlage 4). Het valt op dat tijdens de hele geëvalueerde periode de inspiratiepagina's van jonglereneten.nl goed werden bekeken (ruim 30.000 paginaweergaven, waarvan 21.090 unieke paginaweergaven).

Bezoekers kwamen op verschillende manieren op de betreffende websites. Van gezondeschool.nl is bekend dat gebruikers vooral via een externe website, zoals LinkedIn, mijngezondeschool of jonglereneten.nl (22%) binnenkwamen. Ook kwam 20 procent via een zoekmachine binnen.

Bezoekers van jonglereneten.nl gingen vooral direct naar deze website (54%) of kwamen via een zoekmachine (32%). De overige bezoekers kwamen binnen via een externe website (LinkedIn, Voedingscentrum, Gezonde School) (13%) of via externe nieuwsbrieven (1%).

3.3 Wat was de motivatie van scholen voor deelname aan de stimuleringsregeling en in welke mate waren scholen tevreden over de stimuleringsregeling?

3.3.1 Motivatie en aanleiding

Scholen gaven verschillende redenen om de stimuleringsregeling aan te vragen. Dit blijkt uit hun antwoorden op de open vraag 'Waarom heb je gebruikgemaakt van de stimuleringsregeling Jong Leren Eten?' (zie aantal voorbeelden in Tekstbox 1). De gegeven open antwoorden in ronde 6 zijn in zes categorieën ingedeeld (zie Tabel 6).

Veruit de meeste scholen gaven aan dat zij dankzij de stimuleringsregeling in staat waren om aandacht te schenken aan voeding en/of natuur. Door de stimuleringsregeling waren zij bijvoorbeeld in staat om materialen aan te schaffen of om (gast)lessen te verzorgen. Daarnaast hadden veel scholen de wens om leerlingen en studenten kennis en bewustwording bij te brengen over gezonde voeding, natuur en duurzaamheid. Hierin benadrukten veel scholen de meerwaarde van ervaringsgericht leren: dat leerlingen en studenten tijdens de activiteiten daadwerkelijk kunnen ervaren hoe gezond eten groeit en smaakt. Scholen gaven aan dat deze manier van leren in de praktijk soms kostbaarder is en dat ze dankzij deze stimuleringsregeling meer mogelijkheden hadden, bijvoorbeeld om op excursie te gaan.

Tekstbox 1: Genoemde motivatie om stimuleringsregeling aan te vragen

"Op onze school zien we dat veel leerlingen kampen met overgewicht en dat er thuis niet vaak gezond gegeten wordt. Via de regeling willen we kinderen en ouders laten ervaren dat gezond eten niet duur hoeft te zijn en toch erg lekker kan zijn." (po-/go-school)

"Om mogelijkheden te hebben de kinderen van onze school op een speelse manier met gezonde voeding kennis te laten maken en te laten bereiden. Ook willen we ze kennis laten maken met waar hun voedsel vandaan komt." (po-/go-school)

“Onze organisatie streeft ernaar om jongeren te helpen een gezonde levensstijl te ontwikkelen. Door de subsidie kunnen we hoogwaardige en professionele activiteiten aanbieden die jongeren bewustmaken van het belang van gezonde voeding. Het project "Jong Leren Eten" sluit naadloos aan bij onze missie om gezondheid en vitaliteit te bevorderen.” (mbo-school)

“Veel van onze leerlingen krijgen thuis onvoldoende kennis mee over gezonde voeding en een gezonde leefstijl. Het is cruciaal dat zij op school de juiste informatie en vaardigheden leren om gezonde keuzes te maken. Door middel van de stimuleringsbijdrage kunnen we gerichte educatieve programma's en activiteiten ontwikkelen die deze kennisoverdracht bevorderen.” (vo-/vgo-school)

De redenen die scholen aangaven voor het gebruik van de stimuleringsregeling verschillen niet veel van de voorgaande jaren. Wel is de reden 'De activiteiten sluiten aan bij het beleid/de plannen van de school' in ronde 5 minder vaak genoemd dan in ronde 6, waar deze in ronde 2, 3 en 4 juist het meest genoemd werd.

Tabel 6 Redenen om gebruik te maken van de stimuleringsregeling (n=337)*.

	Aantal keren genoemd
Dankzij deze stimuleringsregeling zijn we in staat om aandacht te schenken aan voeding/natuur (onder andere materialenaanschaf, educatie, gastlessen).	128
Wij vinden het belangrijk dat leerlingen en studenten hun kennis en bewustwording over gezonde voeding, natuur en duurzaamheid vergroten.	123
De activiteiten sluiten aan bij het beleid/de plannen van de school.	104
Wij vinden het belangrijk dat leerlingen en studenten ervaringsgericht leren over gezonde voeding, natuur en duurzaamheid.	54
Onze leerlingen/studenten krijgen dit niet van huis mee, terwijl deze kennis en ervaring vanwege hun gezondheid of achtergrond juist belangrijk is.	29
De activiteiten worden uitgevoerd als onderdeel van het (voornemen om te gaan) werken aan Gezonde School.	19

*Dit was een open vraag, waarna de gegeven open antwoorden in zes categorieën zijn ingedeeld. Hierbij kunnen per school meerdere categorieën genoemd zijn.

Naast motivatie is gevraagd wat de aanleiding van scholen was om de desbetreffende activiteiten uit te voeren of in te plannen. Hieruit blijkt dat de meeste scholen hebben aangegeven dat de stimuleringsregeling Jong Leren Eten de aanleiding was tot uitvoering van activiteiten (88%). Voor 12 procent van de scholen stonden de activiteiten al op de planning. Het percentage scholen waarbij de stimuleringsregeling de aanleiding was tot uitvoering van activiteiten lag in voorgaande rondes op een vergelijkbaar niveau.

3.3.2 *Tevredenheid en verbetering van stimuleringsregeling*

Van alle scholen die de verantwoordingsvragenlijst hebben ingevuld, gaven 327 scholen (96%) aan tevreden te zijn met hoe ze de stimuleringsbijdrage Jong Leren Eten hebben ingezet. Zo wordt er aangegeven dat het dankzij de stimuleringsbijdrage gelukt is om een moestuin op school te starten, excursies te organiseren voor leerlingen of om kooklessen aan te bieden. Scholen geven hierbij ook aan dat de leerlingen erg enthousiast en betrokken zijn bij de activiteiten. De vraag over de tevredenheid met het inzetten van de stimuleringsbijdrage is in eerdere rondes niet uitgevraagd, waardoor vergelijking met eerdere rondes niet mogelijk is. Zie Tekstbox 2 voor genoemde voorbeelden van scholen.

Tekstbox 2: Opmerkingen over de stimuleringsregeling

"Ik zie dat de betrokkenheid en vreugde bij de kinderen toeneemt. Ze groeien van het leren koken en leren over voeding. De leerlingen krijgen de recepten thuis gestuurd en koken vaak in het weekend na de kookles thuis samen met de ouders." (po-/go-school)

"We zijn enorm trots op onze moestuin en alles wat onze leerlingen daarvan leren. Door het kookboek hebben we een mooie stimulans gegeven om ook thuis gezonder te koken. De excursies zijn waardevol omdat (zeker onze) leerlingen leren doen ervaren, zien." (vo-/vgo-school)

"Ja, we hebben zowel bij studenten als collega's gezond eten onder de aandacht gebracht. Het heeft ertoe geleid dat we zo enthousiast zijn geraakt dat we veel meer mogelijkheden zien om studenten kennis te laten nemen, daadwerkelijk ervaringen op te laten doen, en tegelijkertijd collega's ten behoeve van het draagvlak." (mbo-school)

"Van tevoren had ik niet kunnen bedenken dat we zo ontzettend veel zouden leren over groenten, kruiden en gezonde voeding. En zonder de stimuleringsbijdrage zouden we nu nog steeds geen moestuin hebben!" (po-/go-school)

Scholen konden ook verbeter suggesties aandragen. 52 van de 339 (15%) scholen hebben dit gedaan. Verbeterpunten werden ook genoemd door scholen die tevreden waren. Deze suggesties zijn geïnventariseerd en onderverdeeld in vijf categorieën en worden op volgorde van vaakst naar minst vaak genoemd:

- Uitvoering van de stimuleringsregeling (n=17);
- Aanvraag- en verantwoordingsprocedure (n=15);
- Budget (n=9);
- Overig (n=7);
- Communicatie (n=6).

Hieronder in Tekstbox 3 worden per categorie concrete verbeterpunten genoemd. Zie Bijlage 5 voor bijbehorende quotes van scholen per categorie.

Tekstbox 3: Genoemde verbeterpunten over de stimuleringsregeling**Uitvoering van de stimuleringsregeling:**

- In elke regio moet voldoende aanbod aan erkende activiteiten zijn.
- Extra aandacht voor het lesgeven aan specifieke doelgroepen, zoals kleuters of leerlingen van het speciaal onderwijs en passende activiteiten hiervoor.
- Persoonlijke ondersteuning aanbieden (kennis/tips/contacten in de regio) gericht op het organiseren van activiteiten of het meedenken op een planning/visie voor de school voor het inzetten van de stimuleringsregeling.

Aanvraag- en verantwoordingsprocedure:

- Mogelijkheid om na afloop te verantwoorden, zodat scholen niet hoeven voor te schieten. Scholen geven aan dat het lastig is om van tevoren in te schatten wat zij gaan uitgeven.
- Mogelijkheid om verantwoording later in het schooljaar te doen. Scholen hadden soms nog in de laatste weken activiteiten staan of krijgen later nog facturen binnen.
- Het aanvraag- en verantwoordingsproces in het systeem is voor sommige scholen onduidelijk en lastig te gebruiken

Budget:

- Scholen geven een sterke wens aan om de bijdrage structureel te maken, of het budget meerjarig aan te kunnen vragen. Zo kunnen zij blijven ontwikkelen en het inbedden in het meerjarenplan van de school.
- Scholen geven aan dat het bedrag soms te beperkt is en dat er soms moet worden bijgesprongen door de school zelf.

Communicatie:

- Blijf scholen met suggesties/tips voorzien en deel 'good practices', dat geeft inspiratie voor anderen.
- De stimuleringsregeling mag meer bekendheid en publiciteit krijgen. Zorg ervoor dat scholen hiervoor meer reclame ontvangen.

In de opzet en uitvoer van de stimuleringsregeling zijn al wijzingen ingezet op basis van aanbevelingen uit de eerdere evaluaties. Sinds ronde 4 verwijzen medewerkers van het landelijk programma Gezonde School in hun communicatie naar scholen naar de Gezonde School website om verder te gaan met de Gezonde School-aanpak. Vanaf ronde 6 is een infographic toegevoegd aan het beoordelingsbericht dat naar de school gestuurd wordt wanneer een verantwoording wordt goedgekeurd (Bijlage 7). Deze infographic verwijst scholen naar mogelijkheden om de stap van een Jong Leren Eten-activiteit te zetten naar het werken met de Gezonde School-aanpak op het thema Voeding, Natuur en milieu of een ander thema.

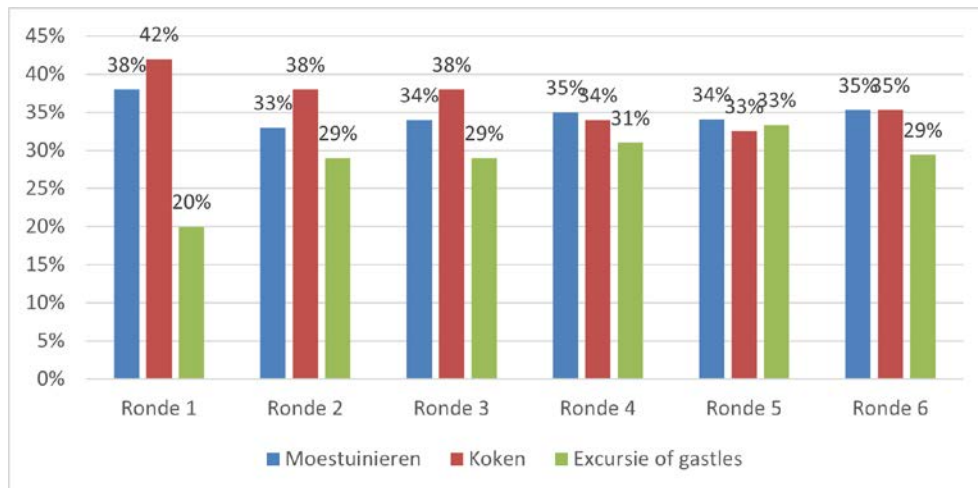
3.4**Hoe gaven scholen invulling aan de activiteiten?****3.4.1***Keuze van de activiteiten*

De activiteiten die de scholen hebben uitgevoerd met de ontvangen bijdrage bestaan uit de volgende drie categorieën: 'moestuiniëren', 'koken' en 'excursie of gastles op gebied van voeding'. Elke school kon uit meerdere activiteiten kiezen binnen één of meerdere van deze

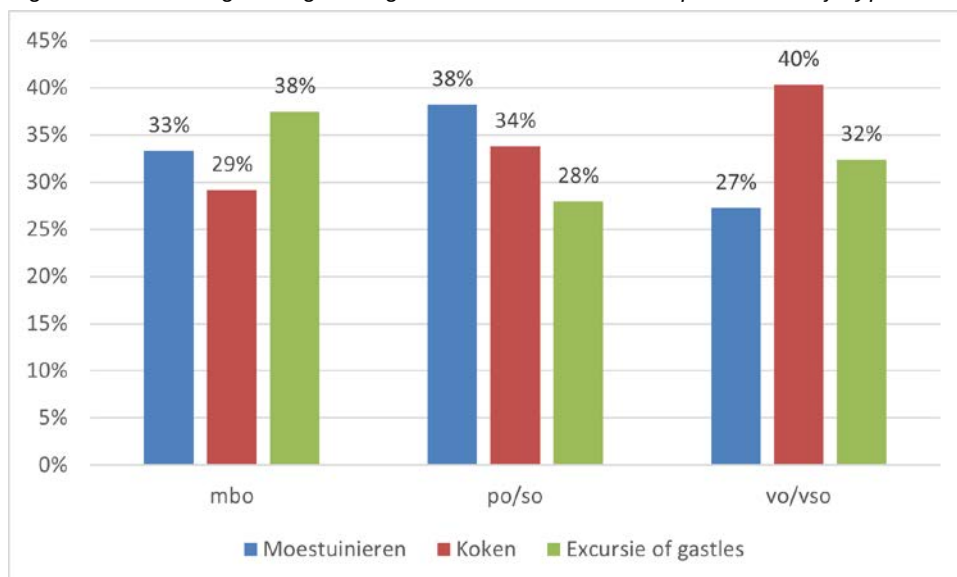
categorieën (zie Bijlage 6 voor voorbeelden). In totaal hebben scholen in ronde 6 voor 697 activiteiten de bijdrage aangevraagd. Deze waren redelijk gelijkmatig verdeeld: 246 voor moestuinieren (35%), 246 voor koken (35%) en 205 voor excursie (29%). In ronde 1 t/m 3 werden activiteiten in de categorie Koken het meest aangevraagd, terwijl in ronde 4, 5 en 6 dit meer gelijkmatig verdeeld was over de categorieën (Figuur 1).

De onderwijstypes hebben in ronde 6 verschillende activiteiten aangevraagd, zie Figuur 2. Van de 24 activiteiten die mbo-scholen hebben aangevraagd, hebben zij de meeste activiteiten aangevraagd voor de categorie Excursie of gastles (38%), gevolgd door activiteiten in de categorie Moestuiniëren (33%) en Koken (29%). In ronde 5 vroeg het mbo nog met name activiteiten in de categorie Koken en Excursie of gastles aan. In het po/go zijn er 497 activiteiten aangevraagd met de bijdrage, waarvan 38 procent op activiteiten in de categorie Moestuiniëren, 34 procent voor Koken en 28 procent voor Excursie of gastles. Deze verdeling van activiteiten komt overeen met ronde 5. Ten slotte hebben vo/vgo-scholen 176 activiteiten aangevraagd, waarvan 40 procent voor activiteiten in de categorie Koken, 32 procent voor Excursie of gastles en 27 procent voor Moestuiniëren. In ronde 5 waren voor vo/vgo-scholen activiteiten in de categorie Excursie of gastles het meest aangevraagd, gevolgd door Koken en Moestuiniëren.

Figuur 1 Percentage aangevraagde activiteiten per ronde.

Figuur 2 Percentage aangevraagde activiteiten ronde 6 per onderwijstype.

3.4.2 Samenwerkingen

De grote meerderheid van de scholen (84%) voerde in ronde 6 activiteiten uit in samenwerking met andere organisaties of derden, vergelijkbaar met ronde 5 (83%). De meeste samenwerkingen vonden plaats met lokale organisaties, zoals educatieboerderijen, NME-organisaties, hoveniers, diëtisten/voedingscoaches, moestuincoaches, restaurants of detailhandel in de regio. Er werden dan rondleidingen, gastlessen of kooklessen gegeven. Naast lokale organisaties werden ook veel landelijke organisaties aangegeven waarmee scholen een samenwerking hadden, zoals Boer in de Klas, IVN Natuureducatie en Stichting Kind en Voeding. In mindere mate, zijn samenwerkingen ontstaan met de GGD'en/gemeenten, met ouders/verzorgers van leerlingen of met vrijwilligers uit de buurt.

3.4.3 Steekproef door Jong Leren Eten-makelaars

De Jong Leren Eten-makelaars hebben scholen bezocht voor een steekproef in de periode november 2024 t/m februari 2025. Er zijn 29 scholen van de 36 scholen (81%) bezocht in ronde 6. De steekproefresultaten tonen aan dat de Jong Leren Eten-makelaars de besteding van de bijdrage (24 keer gerapporteerd) voornamelijk uitstekend (12 keer) of goed (12 keer) vonden. Bij 5 scholen is geen beoordeling gegeven over de besteding van de bijdrage, maar gaven de ingevulde vragen wel de indruk dat de beoordeling goed of uitstekend zou zijn. Opmerkingen uit de gestructureerde vragenlijsten van de bezoeken aan de scholen komen overeen met de antwoorden op de open vragen van de verantwoordingsvragenlijst. Zo gaven scholen aan dat de activiteiten zonder de bijdrage niet mogelijk waren en dat nu ook structureel hiermee aan de slag wordt gegaan. Ook merkten veel scholen op dat kinderen zich nu bewust worden van hun voeding.

3.5 In hoeverre continueren scholen hun activiteiten na afloop van hun deelname aan de stimuleringsregeling Jong Leren Eten?

- 3.5.1** *Intentie om verder te gaan met het thema Voeding of Milieu en Natuur*
 Voor 279 scholen (83%) was de stimuleringsregeling Jong Leren Eten aanleiding om verder te gaan met een gezondheidsthema van Gezonde School. Van deze scholen gaven er 208 scholen (75%) aan dat de stimuleringsregeling de aanleiding was om verder te gaan met het thema Voeding of Milieu en Natuur binnen de school, waarbij Voeding het meest werd genoemd. Andere thema's die werden genoemd, waren bijvoorbeeld Mediawijsheid, Sport en Bewegen, Welbevinden of het thema moest nog worden gekozen. Voorgaande jaren leek de intentie om verder te gaan met het thema Voeding of Milieu en Natuur wat hoger te zijn (88-93%), maar het is door een verandering in de verantwoordingsvraagstelling niet goed te vergelijken.
- 3.5.2** *Interesse om verder te gaan of te beginnen met de Gezonde School-aanpak*
 De meerderheid van de scholen (234 scholen, 69%) die de verantwoordingsvragenlijsten heeft ingevuld, gaf aan al *bekend* te zijn met de Gezonde School-aanpak vóór de aanvraag van de stimuleringsregeling Jong Leren Eten. Eerdere rondes is gevraagd of scholen al met de Gezonde School-aanpak *werkten* bij de aanvraag van de stimuleringsregeling Jong Leren Eten, waardoor de antwoorden niet te vergelijken zijn met eerdere jaren. Van de 104 scholen (31%) die naar eigen zeggen nog niet bekend waren met de Gezonde School-aanpak, gaf het merendeel (91%) aan interesse te hebben om verder te gaan met de Gezonde School-aanpak. Een veel genoemde reden om nu nog niet deel te nemen aan de Gezonde School-aanpak was dat scholen zelf aan gezondheid willen werken, maar niet via de Gezonde School-aanpak. Bijvoorbeeld omdat ze al een werkwijze hebben om aan gezondheid te werken binnen hun school en deze aanhouden.
- 3.5.3** *Jong Leren Eten en de relatie met andere Gezonde School-regelingen*
 Sinds 2016 is het voor scholen in het primair onderwijs, speciaal onderwijs, voortgezet onderwijs en mbo mogelijk om elk jaar via het programma Gezonde School het ondersteuningsaanbod aan te vragen. Dit ondersteuningsaanbod heeft tot doel om scholen te faciliteren bij het planmatig, structureel en integraal werken aan gezondheidsbevordering op school, volgens de Gezonde School-aanpak. Met het ondersteuningsaanbod krijgt een school gemiddeld 10 uur advies en begeleiding van een Gezonde School-adviseur van de GGD. Ook kan de school een financiële bijdrage van 3.000 euro inzetten om taakuren te vergoeden van een Gezonde School-coördinator, om Gezonde School-activiteiten aan te schaffen, om een themacertificaat van Gezonde School aan te vragen en/of voor het volgen van de post-hbo-opleiding Specialist Sportieve en Gezonde School.

Van de 339 toegekende Jong Leren Eten-schoollocaties in ronde 6 (2023-2024), waren er in totaal 68 schoollocaties (20%) die in 2024 zijn doorgedaan naar een andere regeling van Gezonde School. Hiervan waren er 42 schoollocaties die het ondersteuningsaanbod toegekend hebben gekregen, 25 schoollocaties die Relaties & Seksualiteit toegekend hebben gekregen en 1 schoollocatie die Gezond Veilig

Werken toegekend kreeg. In ronde 5 gingen 25 procent van de scholen door naar een andere regeling van Gezonde School.

- 3.5.4** *Jong Leren Eten en de relatie met de themacertificaten Gezonde School*
 Van de 339 deelnemende scholen aan ronde 6, hebben 31 scholen (9%) een relevant themacertificaat behaald (zoals Voeding of Milieu & Natuur). Hiervan hebben 28 scholen het themacertificaat op het thema Voeding behaald en 4 scholen het themacertificaat Milieu & Natuur. Eén school hiervan heeft beide certificaten behaald, maar wordt hiervoor niet dubbel meegeteld. Van de 31 scholen die een relevant themacertificaat hebben behaald, hebben de meeste scholen dit al behaald voor deelname aan de stimuleringsregeling Jong Leren Eten, of hebben deze verlengd tijdens de deelname aan de stimuleringsregeling (24 scholen). Vier scholen hebben het certificaat behaald tijdens of net na deelname aan de stimuleringsregeling Jong Leren Eten.

In vergelijking met voorgaande rondes, lijkt er een dalende trend te zijn ingezet rondom het behalen van relevante themacertificaten. In rondes 1 en 2 is het percentage deelnemende scholen dat een relevant themacertificaat (zoals Voeding of Milieu en natuur) heeft behaald 34 procent. Daarna daalt dit percentage naar 28 procent in ronde 3, 14 procent in ronde 4, 10 procent in ronde 5 en 9 procent in ronde 6. Een mogelijke verklaring hiervoor kan zijn dat in het begin, dus in ronde 1 en 2, vooral scholen deelnamen die al bekend waren met Gezonde School. De laatste jaren, ronde 3 t/m 6, lag de nadruk meer op scholen die juist nog niet bekend waren met Gezonde School. Een andere verklaring kan zijn dat het vaak langere tijd duurt om een themacertificaat te behalen, en dat het nog niet is gelukt deze te behalen in de tijd dat de school deelnam aan de stimuleringsregeling Jong Leren Eten. Daarnaast zijn er scholen die geen themacertificaat behalen, maar wel actief met het thema aan de slag zijn. Het wel of niet hebben van een relevant themacertificaat lijkt geen goede afspiegeling te geven van het aantal scholen wat zich bezighoudt met een bepaald thema.

4 Conclusie en aanbevelingen

Hierna volgen de belangrijkste conclusies van de evaluatie van de stimuleringsregeling Jong Leren Eten van ronde 6. De conclusies zijn beschreven per opgestelde evaluatievraag, en overeenkomstig met de onderdelen van de veranderlogica die stapsgewijs de beoogde werking en uitkomsten van de stimuleringsregeling beschrijft (zie Bijlage 2). Tot slot worden verbeterpunten voor toekomstige rondes genoemd.

4.1 Conclusies

4.1.1 *Waarom zijn de gelden van de stimuleringsregeling besteed?*

In ronde 6 van de stimuleringsregeling Jong Leren Eten is in totaal 682.546 euro besteed. Hiervan is een groot gedeelte besteed aan scholen: 593.000 euro. Het andere deel, 89.546 euro (13% van het totaal), is besteed aan uitvoeringskosten van de stimuleringsregeling Jong Leren Eten door het programma Gezonde School. Door loonstijgingen bij werknemers van Gezonde School is dit wat hoger dan in eerdere jaren.

4.1.2 *Wat was het bereik van de stimuleringsregeling Jong Leren Eten, ronde 6?*

Er is grote belangstelling voor de stimuleringsregeling: in ronde 6 vroegen 1.189 schoollocaties de stimuleringsregeling aan. In combinatie met het beschikbare budget was het niet mogelijk om de stimuleringsregeling aan alle geïnteresseerde scholen toe te kennen. 339 schoollocaties kregen de stimuleringsregeling Jong Leren Eten uitgekeerd in ronde 6. Deze locaties bereikten naar schatting gezamenlijk 43.758 leerlingen en studenten. Gemiddeld is per schoollocatie ongeveer 1.749 euro uitgekeerd.

4.1.3 *Wat was de motivatie van scholen voor deelname aan de stimuleringsregeling en in welke mate waren scholen tevreden over de regeling?*

Scholen zijn om verschillende redenen gemotiveerd om de stimuleringsregeling aan te vragen. De meeste scholen geven aan dat zij dankzij de stimuleringsregeling in staat zijn om aandacht te schenken aan voeding en/of natuur. Door de stimuleringsregeling zijn zij bijvoorbeeld in staat geweest om materialen aan te schaffen of om (gast)lessen te verzorgen. Daarnaast hebben veel scholen de wens om leerlingen en studenten kennis en bewustwording bij te brengen over gezonde voeding, natuur en duurzaamheid en geven ze aan dat de activiteiten aansluiten bij het beleid of plannen van de school zelf. Ook benoemen veel scholen de meerwaarde van de ervaringsgerichte werkwijze als belangrijke reden om deel te nemen aan de stimuleringsregeling. Hierbij kunnen leerlingen en studenten tijdens de activiteiten daadwerkelijk ervaren hoe gezond eten groeit en smaakt. Scholen geven aan dat deze manier van leren in de praktijk soms kostbaarder is en dat ze dankzij deze stimuleringsregeling meer mogelijkheden hebben. Juist voor leerlingen en studenten die opgroeien in een achterstandsregio of die een kwetsbare gezondheid hebben, is

het belangrijk dat zij deze kennis over natuur, milieu en gezond eten op school aangereikt krijgen.

Van de 339 scholen die de bijdrage ontvangen en verantwoord hebben, gaven 327 scholen (96%) aan tevreden te zijn met hoe ze de stimuleringsbijdrage Jong Leren Eten hebben ingezet. Suggesties voor verbetering betroffen vooral de uitvoering van de stimuleringsregeling en de aanvraag- en verantwoordingsprocedure. Wat betreft communicatie willen scholen graag geïnformeerd blijven met suggesties/tips, ook van andere vergelijkbare scholen.

4.1.4 *Hoe hebben scholen invulling gegeven aan de activiteiten?*

De activiteiten die de scholen hebben uitgevoerd met de ontvangen bijdrage, zijn net als voorgaande rondes in te delen in drie categorieën: 'moestuineren', 'koken' en 'excursie of gastles'. In ronde 6 was er een vrij gelijkmatige verdeling in de aangevraagde activiteiten binnen de categorieën Moestuineren, Koken en Excursie.

De grote meerderheid van de scholen (84%) voerde in ronde 6 activiteiten uit in samenwerking met andere organisaties of derden. De meeste samenwerkingen vonden plaats met lokale organisaties, zoals NME-organisaties, plaatselijke boeren, hoveniers, diëtisten/voedingscoaches, moestuincoaches, restaurants of detailhandel in de regio.

4.1.5 *In hoeverre continueren scholen hun activiteiten na afloop van hun deelname aan de stimuleringsregeling?*

De intentie om verder te gaan met gezonde en duurzame voeding is hoog bij deelnemende scholen: 75 procent van de scholen gaf aan dat de stimuleringsregeling Jong Leren Eten de aanleiding was om verder te gaan met het thema Voeding of Milieu en Natuur.

Met de Gezonde School-aanpak hebben scholen de mogelijkheid om verder te werken aan gezondheidsthema's, waaronder Voeding en Milieu & Natuur. Een meerderheid van de scholen (234 scholen (69%)) dat gebruikmaakte van de stimuleringsregeling Jong Leren Eten gaf aan al bekend te zijn met de Gezonde School-aanpak tijdens het aanvragen van de stimuleringsregeling Jong Leren Eten. Van de 104 scholen die naar eigen zeggen nog niet bekend waren met de Gezonde School-aanpak, heeft het merendeel (91%) wel interesse om verder te gaan met deze aanpak. Een vergelijking hiervan met eerdere jaren is niet mogelijk, omdat de vraagstelling is aangepast.

Als er wordt gekeken naar voorgaande rondes, dan lijkt er een dalende trend te zijn ingezet wat betreft het behalen van een relevant themacertificaat (zoals Voeding of Milieu & Natuur). In rondes 1 en 2 is het percentage deelnemende scholen dat een relevant themacertificaat heeft behaald 34 procent. Dit was 28 procent in ronde 3, 14 procent in ronde 4, 10 procent in ronde 5 en 9 procent in ronde 6. Kortom, steeds minder scholen die deelnemen aan de stimuleringsregeling Jong Leren Eten, hebben ook een themacertificaat van Gezonde School. Een mogelijke verklaring hiervoor kan zijn dat in het begin, dus in ronde 1 en 2, vooral scholen deelnamen die al bekend waren met Gezonde School. De laatste jaren, ronde 3 t/m 6, werd in de honorering van de

aanvragen voorrang gegeven aan scholen die juist nog niet bekend waren met Gezonde School.

4.2 Verbeterpunten

Deze evaluatie gaat over ronde 6 van de stimuleringsregeling Jong Leren Eten, schooljaar 2023-2024. De aanbevelingen voor verbeterpunten in toekomstige rondes van de stimuleringsregeling, mede opgesteld op basis van de input van de verantwoordingsvragenlijsten, komen deels overeen met die van ronde 5. Hieronder staan in het kort deze aanbevelingen voor verbeterpunten in toekomstige rondes van de stimuleringsregeling beschreven, en zijn ze aangevuld met nieuwe verbeterpunten.

- *Blijf communiceren richting scholen*
 - o Scholen hebben aangegeven dat zij het erg fijn vinden om suggesties, tips en 'good practices' ter inspiratie te ontvangen. Aanbevolen wordt om dit daarom te blijven doen. Sommige scholen weten deze inspiratie echter niet goed te vinden. Er wordt daarom ook aanbevolen dit beter kenbaar te maken. Dit kan bijvoorbeeld door informatie hierover meerdere keren actief aan de scholen aan te bieden. En scholen in regio's met elkaar te verbinden, zodat ze van elkaar kunnen leren.
 - o Ook vinden scholen het aangenaam om een specifieke lijst te ontvangen van hun regio met voorbeelden waaruit men kan kiezen, wat betreft materialen, activiteiten, instanties, et cetera. Hoewel deze al beschikbaar zijn gemaakt, lijken scholen deze dus niet altijd te vinden. Aanbevolen wordt om herhaaldelijk deze informatie actief onder de aandacht te brengen bij scholen.
 - o Een groot deel van de scholen, geïnteresseerd in de stimuleringsregeling, ontvangen deze financiering niet doordat er meer scholen interesse hebben dan zijn toe te kennen. Hierop kan ook nog specifiek ingezet worden: wat zijn mogelijkheden voor deze scholen om toch met het thema Voeding of Natuur en Milieu aan de slag te gaan?
 - o Na afloop van de stimuleringsregeling inzetten op communicatie over concrete vervolgstappen die scholen kunnen ondernemen om door te blijven gaan op het thema Voeding of Milieu en Natuur om daarmee te ondersteunen dat het thema in het schoolbeleid wordt ingebed.
- *Onderzoek de mogelijkheid om binnen het beschikbare budget meer maatwerk toe te kunnen passen dat beter aansluit op de wensen van de scholen*
 - o Scholen ervaren het te besteden bedrag soms als 'rigide' en 'weinig per onderdeel' (zie Bijlage 1 voor uitleg over dit onderdeel). Ze geven aan dat zij graag meer vrijheid in hun keuzes willen over het uitgeven van het bedrag per onderdeel binnen een categorie. Een ruimere keuze in het aanschaffen van materialen en andere zaken, kan ervoor zorgen dat zij het volledige budget makkelijker inzetbaar is. Daarnaast geven scholen ook de wens aan voor meerjarig of structureel budget in plaats van een eenmalige bijdrage.

- o Het lijkt erop dat mbo-scholen structureel meer geld nodig hebben dan andere onderwijstypes. Een verklaring hiervoor is dat zij vaker kiezen om activiteiten uit de categorie excursie of gastlessen uit te voeren die wellicht duurder zijn in de uitvoering. Er zou gekeken kunnen worden naar de mogelijkheid om vervolgens onderscheid te maken in het budget per onderwijstype.
- o Sommige scholen geven aan meer ondersteuning te willen hebben bij bijvoorbeeld de keuze van activiteiten en hoe deze activiteiten in te bedden in het schoolbeleid. Hoewel er vanuit de stimuleringsregeling Jong Leren Eten geen budget beschikbaar is voor Gezonde School-adviseurs, zijn er wel andere vormen van ondersteuning beschikbaar zoals vanuit de Jong Leren Eten makelaars en NME-centra. Scholen lijken deze soms niet goed te vinden. Aanbevolen wordt dit bij de aanvraag van de stimuleringsregeling al onder de aandacht te brengen. Deze aanbeveling hangt samen met de onder 'Blijf communiceren richting scholen' genoemde verbeterpunten.
- *Besteed aandacht aan de continuering van de activiteiten die zijn opgezet met de stimuleringsregeling Jong Leren Eten*
 - o Het opstarten van nieuwe activiteiten vergt tijd, zoals het enthousiasmeren van belanghebbenden en het opbouwen van samenwerkingsverbanden met lokale boerderijen. Daarom wordt aanbevolen scholen na het ontvangen van de stimuleringsregeling: 1) actief te wijzen op de ondersteuningsmogelijkheden vanuit het programma Gezonde School of het educatieve aanbod van natuur- en milieueducatie centra, 2) informatie en advies aan te bieden over de inbedding van het thema Voeding of Milieu en Natuur in het schoolbeleid, zoals het aanbieden van mogelijk laagdrempelige vervolg activiteiten voor verdere continuering op het thema. Deze aanbeveling hangt samen met de verbeterpunten die zijn genoemd onder 'Blijf communiceren richting scholen'.
 - o Van de scholen die naar eigen zeggen nog niet bekend waren met de Gezonde School-aanpak, gaf het merendeel aan interesse te hebben om verder te gaan met de Gezonde School-aanpak. Daarom wordt aanbevolen om na afloop van de regeling scholen opnieuw te wijzen op de ondersteuningsmogelijkheden vanuit het programma Gezonde School. Sinds ronde 6 wordt er al een infographic toegevoegd aan het beoordelingsbericht dat naar de school gestuurd wordt wanneer een verantwoording wordt goedgekeurd. Deze infographic (zie Bijlage 7) zou na de regeling nogmaals toegestuurd kunnen worden, zodat scholen herinnerd worden aan de mogelijkheden om door te gaan met de Gezonde School-aanpak.
 - o Een groot aantal scholen gaf in de verantwoordingsvragenlijst aan dat de stimuleringsregeling Jong Leren Eten aanleiding is geweest om verder te gaan met een gezondheidsthema van Gezonde School. Er is echter ook een dalende trend in het behalen van relevante themacertificaten, en scholen die de stimuleringsregeling nog niet gehad hebben, krijgen voorrang op het ontvangen hiervan. Hoewel veel scholen aangeven door

te gaan met het thema Voeding of Milieu en Natuur, is het onduidelijk of dit dus inderdaad met de Gezonde School-aanpak gebeurt, of dat scholen op eigen kracht verdergaan. Aanbevolen wordt om de vraagstelling in de verantwoordingsvragenlijst aan te passen om het onderscheid hiertussen duidelijker te maken.

- *Evalueer ook scholen die geen stimuleringsregeling Jong Leren Eten hebben ontvangen.*
 - o Er is veel vraag naar de stimuleringsregeling Jong Leren Eten, waardoor veel scholen de stimuleringsregeling niet kunnen ontvangen die dat wel zouden willen. Aanbevolen wordt om in kaart te brengen hoe deze scholen zich ontwikkelen op dit thema. Zijn deze scholen zelf met het thema aan de slag gegaan, hebben ze het een jaar later nogmaals geprobeerd om de subsidie aan te vragen, waar hebben deze scholen behoefte aan?
- *Verklein de steekproef van de Jong Leren Eten-makelaars onder scholen of laat de steekproef achterwege*
 - o De huidige resultaten van de steekproef van Jong Leren Eten-makelaars onder scholen laten vergelijkbare resultaten zien als de resultaten van de verantwoordingsvragenlijst. Hierdoor lijkt de steekproef geen meerwaarde te hebben voor dit evaluatierapport. Aanbevolen wordt om de steekproef achterwege te laten.
- *Kijk bij de evaluatie van de stimuleringsregeling ook naar mogelijke effecten op 'Impact' uit de veranderlogica (zie Bijlage 2).*
 - o De veranderlogica van de stimuleringsregeling beschrijft stapsgewijs de beoogde werking en uitkomsten van de stimuleringsregeling via Input, Throughput, Output, Outcome en Impact. Momenteel vindt echter evaluatie plaats op de eerste vier stappen, maar nog niet op de laatste stap 'Impact'. In de voorgaande rondes is ook al benoemd dat het waardevol of van meerwaarde is om deze 'Impact' te onderzoeken. Hierbij kan dan onderzocht worden of het thema Voeding en/of Natuur in het schoolbeleid is verankerd of dat er verandering te zien is in het voedselgedrag van jongeren. Dit kan bij alle tot nu toe deelnemende scholen van alle rondes worden uitgevraagd in de evaluatie.

Concluderend kan gesteld worden dat de meeste scholen ook in ronde 6 enthousiast zijn over de stimuleringsregeling Jong Leren Eten. Door deze stimuleringsregeling zijn scholen in staat om aandacht te schenken aan voeding en/of natuur. Daarnaast maken scholen kennis met de Gezonde School-aanpak, als ze hiermee nog niet bekend waren. Onder de deelnemende scholen is de intentie hoog om verder te gaan met gezonde en duurzame voeding. Dankzij deze stimuleringsregeling hebben leerlingen en studenten de kans om in aanraking te komen met informatie en activiteiten over voeding, waarbij ze op een praktische manier leren over gezonde en duurzame keuzes.

Afkortingen en woordenlijst

Dit rapport refereert vaak aan scholen. Hiermee bedoelen we schoollocaties. De schoollocaties identificeren zich met een eigen ID-nummer (BRIN-nummer⁶ + locatiecode). Deze rapportage gebruikt termen zoals 'school' en 'schoollocaties' omwille van de leesbaarheid door elkaar en licht deze waar nodig nogmaals toe.

LNV	ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
LVVN	ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur (LVVN)
mbo	middelbaar beroepsonderwijs
NME	Natuur- en Milieu Educatie
po	primair onderwijs
RVO	Rijksdienst voor Ondernemend Nederland
go	gespecialiseerd onderwijs (4-12 jaar)
vo	voortgezet onderwijs
vgo	voortgezet gespecialiseerd onderwijs (12-20 jaar)
VWS	ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport

⁶ Alle onderwijsinstellingen in Nederland krijgen een zogeheten BRIN-nummer (of BRIN-code) van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. 'BRIN' staat voor 'Basisregistratie Instellingen'.

Bijlage 1 Stimuleringsregeling Jong Leren Eten voor scholen

Alle scholen in het primair onderwijs, speciaal onderwijs, voortgezet onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs kunnen de stimuleringsregeling Jong Leren Eten aanvragen via het programma Gezonde School. Deelnemende scholen kunnen dan een financiële tegemoetkoming aanvragen van maximaal 2.000 euro per schoollocatie, per ronde. Met als motto 'Lekker naar buiten!' kunnen scholen activiteiten uitvoeren in drie categorieën: 'moestuinieren', 'koken', en/of een 'excursie of gastles op het gebied van gezonde en duurzame voeding'.

Per categorie kan een vergoeding worden aangevraagd voor verschillende onderdelen: toegang, gastdocent, vervoer, gereedschappen, materialen of lesmaterialen (Bijlage 6 toont voorbeelden). Per onderdeel is een maximaal bedrag aan te vragen, maar elke schoollocatie kan meerdere activiteiten en onderdelen aanvragen.

De stimuleringsregeling wordt aangevraagd door een schoolmedewerker, bijvoorbeeld een Gezonde School-coördinator, een leraar of de schooldirecteur. Daarnaast zijn, onder aansturing van het programmabureau Jong Leren Eten, in elke provincie twee à drie Jong Leren Eten-makelaars actief om scholen en aanbieders van activiteiten regionaal te ondersteunen. Deze makelaars werken nauw samen met Gezonde School-adviseurs (medewerkers van GGD'en die scholen adviseren en begeleiden in het werken aan Gezonde School), JOGG, en medewerkers van natuur- en milieueducatiecentra.

Figuur 3 Overzicht rondes en bijbehorende schooljaren van de stimuleringsregeling Jong Leren Eten.

Sinds de start van het programma Jong Leren Eten in 2017 is de jaarlijkse stimuleringsregeling zes keer aan scholen aangeboden (zie Figuur 3). Er is een bepaald budget beschikbaar voor deze stimuleringsregeling. Dat limiteert het aantal scholen dat per ronde aan deze stimuleringsregeling kan deelnemen. Sinds ronde 2 maken schoollocaties eerst hun belangstelling kenbaar via mijngezondeschool.nl. Daarna vindt toekenning van de stimuleringsregeling plaats op basis van onderstaande criteria. In rondes 2 t/m 4 konden scholen hun belangstelling kenbaar maken aan het begin van het schooljaar (september). Vanaf ronde 5 is deze belangstellingsperiode verschoven naar het voorjaar. De activiteiten konden uitgevoerd worden tot en met juni in het schooljaar waarvoor de ronde van de stimuleringsregeling is bedoeld (bijvoorbeeld ronde 5 aanvraag voorjaar 2022 en uitvoering schooljaar 2022-2023).

De betrokken projectleider Jong Leren Eten binnen vanuit Gezonde School (sinds januari 2022) en projectmedewerker van Gezonde School regelen de toekenning. Zij gebruiken hiervoor de volgende toekenningscriteria:

- Schoollocaties die nog niet eerder een bijdrage van Jong Leren Eten ontvingen, krijgen voorrang.
- Schoollocaties voor (basis en voortgezet) speciaal onderwijs krijgen voorrang.
- Ten slotte wordt wat alle toegekende aanvragen betreft een evenwichtige verdeling over alle onderwijssectoren en over de twaalf provincies nagestreefd.

Na uitvoering van de activiteiten verantwoorden scholen via mijngezondeschool.nl welke activiteiten ze hebben uitgevoerd. Hierbij beantwoorden ze enkele verantwoordingsvragen en uploaden zij een foto van de activiteit(en). Na goedkeuring van de verantwoording maakt Gezonde School het aangevraagde bedrag over. Als scholen vragen hebben over de stimuleringsregeling, aanvraag of verantwoording, kunnen ze terecht op de website jonglereneten.nl. Of ze kunnen gebruikmaken van ondersteuning per e-mail via het programmabureau Jong Leren Eten en via Gezonde School. Aanvullend wordt jaarlijks een steekproef uitgevoerd onder 10 procent van de scholen die de bijdrage ontvingen. Zij worden bezocht door de Jong Leren Eten-makelaars, die ter plekke onderzoeken of de bijdrage rechtmatig en doelmatig is besteed.

Bijlage 2 Veranderlogica evaluatie stimuleringsregeling Jong Leren Eten

Input

- Budget stimuleringsregeling Jong Leren Eten
- Uitvoering via de infrastructuur van Gezonde School
- Menskracht vanuit de volgende functies/organisaties:
 - programmabureau Jong Leren Eten (ondergebracht bij RVO);
 - medewerkers programma Gezonde School;
 - Jong Leren Eten-makelaars;
 - Gezonde School-adviseurs (werkzaam bij GGD'en);
 - Gezonde School-coördinatoren, leraren en directeuren (van scholen).

Throughput

- Bereik stimuleringsregeling Jong Leren Eten: aanvragen, toekenningen, aangevraagde budget, werving, motivatie van scholen om deel te nemen, tevredenheid over en verbeterpunten van de regeling.

Output

- Scholen zetten de regeling in voor de activiteiten moestuinen, koken of excursies en gastlessen.
- Leerlingen en studenten komen door de activiteiten in aanraking met de herkomst en/of bereiding van voedsel.
- De invloed van COVID-19 voor scholen op de uitvoering van de stimuleringsregeling.

Outcome

- De activiteiten die gefinancierd zijn met de stimuleringsregeling Jong Leren Eten dragen bij aan:
 - de intentie van scholen om meer te gaan doen op het gebied van gezonde en duurzame voeding;
 - het gebruikmaken van het ondersteuningsaanbod Gezonde School voor het thema Voeding en/of Milieu en natuur en/of het verkrijgen van het themacertificaat Voeding en/of Milieu en natuur van Gezonde School;
 - de interesse van scholen om met andere thema's van Gezonde School aan de slag te gaan, en daarop het ondersteuningsaanbod of een vignet aan te vragen.

Impact

- De stimuleringsregeling kan als neveneffecten hebben dat:
 - voedingseducatie op school een impuls krijgt;
 - het bewustzijn en de aandacht voor het thema Voeding bij GGD'en toeneemt.
 - de samenwerking tussen scholen en natuur- en milieu-educatiecentra (NME) toeneemt;
 - meer kennis beschikbaar komt over gezonde en duurzame voeding.
- De stimuleringsregeling draagt bij aan:
 - de verankering van aandacht voor het thema Gezonde en duurzame voeding in het schoolbeleid en het lesprogramma van scholen;

- het vergroten van het bewustzijn van kinderen en jongeren over gezonde en duurzame voedselkeuzes;
- kennis en vaardigheden bij kinderen en jongeren om zélf gezonde en duurzame voedselkeuzes te maken;
- gezonde en duurzame voedselkeuzes door kinderen en jongeren.

Bovenstaande veranderlogica is opgesteld in 2020 tijdens de evaluatie van ronde 1. De veranderlogica is opgesteld met betrokkenen vanuit de volgende organisaties/rollen: het RIVM, het programmabureau Jong Leren Eten (ondergebracht bij RVO), GGD GHOR Nederland van het programma Gezonde School en Jong Leren Eten-makelaars. Deze veranderlogica beschrijft stapsgewijs de beoogde werking en uitkomsten van de stimuleringsregeling. Voor de evaluatie van rondes 2, 3 en 4 zijn kleine wijzigingen doorgevoerd rekening houdend met de huidige situatie. Zoals het toevoegen van COVID-19 bij Output'. Ook zijn de neveneffecten verplaatst van 'Outcome' naar 'Impact', omdat deze effecten geen gemeten uitkomsten zijn. Voor het meten van impact van de stimuleringsregeling is meer verdiepend onderzoek nodig op het niveau van leerling, student en betrokken organisaties. Deze informatie is niet voorhanden. Impact is daarom niet meegenomen in deze evaluatie.

Bijlage 3 Vragenlijst voor scholen

Vragenlijst in te vullen door één medewerker van de deelnemende scholen tijdens de verantwoording via mijngezondeschool.nl. Gegevens zoals schoolnaam, locatienaam, adresgegevens, contactgegevens en GGD-regio zijn bij aanmelding ingevuld.

Tabel 7 Verantwoordingsvragenlijst scholen

Nr.	Vraag	Antwoordoptie(s)
1.	Productbeschrijving	Gekozen product ¹
2.	Productprijs (€)	Bedrag
3.	Aantal besteld	Frequentie
4.	Vouchercategorie	- Moestuineren - Koken - Excursie of gastles op gebied van voeding
5.	Vouchertype ²	- Toegang - Gastdocent - Vervoer - Gereedschappen³ - Materialen³ - Lesmateriaal (po/go; vo/vgo; mbo)
6.	Hoe ben je bekend geworden met de stimuleringsbijdrage Jong Leren Eten? (meerdere antwoorden mogelijk)	Categorieën: - Via de Gezonde School-adviseur van de GGD. - Via collega's op mijn school. - Via andere onderwijscontacten - Via nieuwsbrief Gezonde School. - Via een aanbieder van activiteiten (bijvoorbeeld NME- centrum). - Via de Jong Leren Eten-makelaar. - Via de website van Gezonde School. - Weet ik niet - Via social media - Anders, te weten:
7.	Waarom heb je gebruikgemaakt van de stimuleringsbijdrage Jong Leren Eten?	Open antwoord
8.	Is de stimuleringsbijdrage Jong Leren Eten de aanleiding geweest om de betreffende activiteit(en) uit te voeren of in te plannen?	- Ja, door de regeling konden we de activiteit(en) uitvoeren. - Nee, de activiteit(en) stond(en) al op de planning.
9.	Is de hoogte van het bedrag van de stimuleringsbijdrage kostendekkend voor jullie activiteit(en)?	- Ja - Nee
10.	Hoeveel leerlingen of studenten hebben deelgenomen aan de activiteit(en)? Geef een getal	Getal
11.	Heb je samengewerkt met organisatie(s)/derde(n) voor de uitvoering van de activiteit(en)?	- Ja - Nee, toelichting

Nr.	Vraag	Antwoordoptie(s)
12.	Met welke organisatie(s)/derde(n) heb je samengewerkt? Beschrijf kort de samenwerking.	Open antwoord
13.	Welke activiteit(en) heeft jouw school uitgevoerd in het kader van de Stimuleringsbijdrage Jong Leren Eten?	- Excursie of gastles op gebied van voeding - Koken - Moestuineren - Anders, namelijk...
14.	In welke periode zijn de activiteit(en) gestart?	- Herfst - Winter - Lente - Zomer
15.	Geef een korte beschrijving van de activiteit(en) die jouw school(locatie) heeft uitgevoerd in het kader van de Stimuleringsbijdrage Jong Leren Eten. Beschrijf welke activiteit(en) in welke groepen/klassen zijn uitgevoerd en noem de datum/periode. Het is verplicht hierbij een foto of filmpje te uploaden. Kies optie A als je foto's van de activiteit(en) wilt toevoegen of kies optie B als je een link naar een filmpje wilt toevoegen.	Open antwoord
16.	Was je vóór de aanvraag van de Stimuleringsbijdrage Jong Leren Eten bekend met het programma Gezonde School?	- Ja, toelichting - Nee
17.	Heeft jouw school interesse om verder te gaan met de Gezonde School-aanpak?	- Ja, toelichting - Nee, toelichting
18.	Is de Stimuleringsbijdrage Jong Leren Eten aanleiding om verder te gaan met een gezondheidsthema van Gezonde School?	- Ja, met het thema... - Nee, toelichting
19.	Was de Gezonde School-adviseur van de GGD betrokken bij de aanvraag en/of Jong Leren Eten-activiteit(en)?	- Ja, toelichting - Nee, toelichting
20.	Ben je tevreden over hoe je de Stimuleringsbijdrage Jong Leren Eten hebt ingezet?	- Ja, toelichting - Nee, omdat...
21.	Heb je tips of adviezen waarmee we de stimuleringsbijdrage Jong Leren Eten voor volgend schooljaar kunnen verbeteren?	- Ja, toelichting - Nee, omdat...
22.	Mogen wij contact met jou opnemen over jullie activiteit(en) die eventueel ter inspiratie voor andere scholen kunnen dienen?	- Ja, graag een naam, e-mail en telefoonnummer doorgeven. - Nee
23.	Geef je toestemming om het beeldmateriaal dat je hebt toegevoegd bij vraag 10 te gebruiken als inspiratie voor andere scholen?	- Ja, ik geef hierbij toestemming. - Nee, ik geef geen toestemming.
24.	Ik verklaar dat de vragen naar waarheid zijn ingevuld.	- Ja - Nee

¹ Zie de activiteitenmatrix in Bijlage 6 voor de opties.

² Vanaf ronde 4 is per vouchercategorie en -type een omschrijving incl. het maximale aan te vragen bedrag gegeven. Bijvoorbeeld: 'Toegangskosten voor bezoek kookstudio (150,00 euro)'.

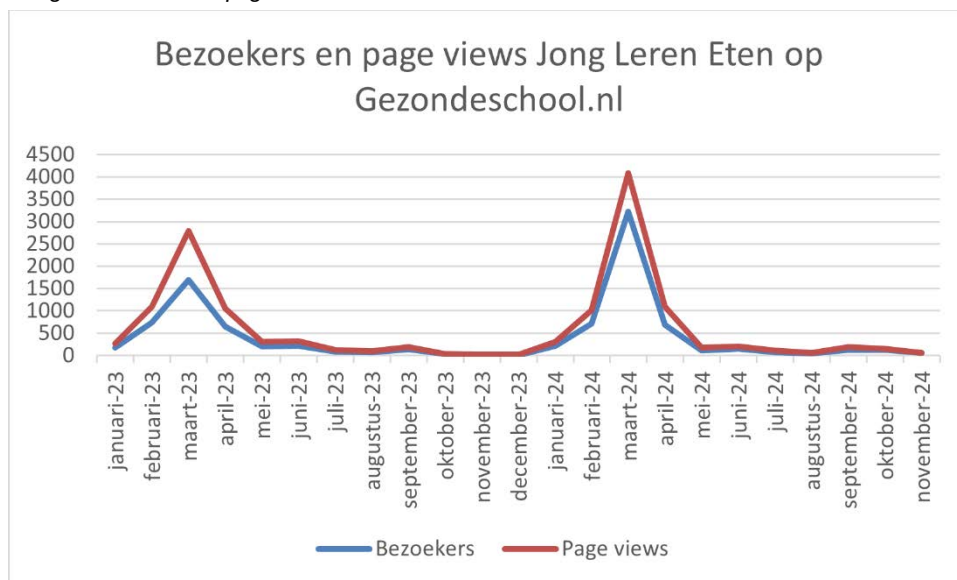
³ Alleen te kiezen bij de vouchercategorieën Moestuineren en Koken.

Bijlage 4 Webstatistieken gezondeschool.nl en jonglereneten.nl

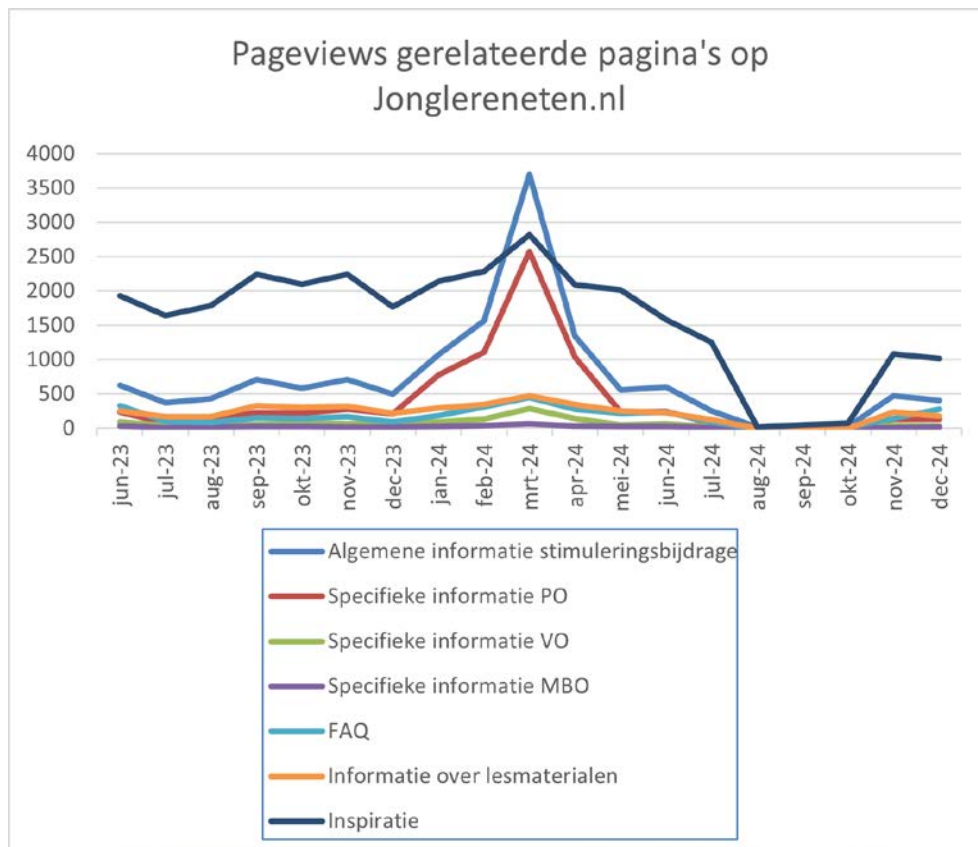
Informatie over de stimuleringsregeling Jong Leren Eten is online te vinden via de website gezondeschool.nl en via de website jonglereneten.nl.

Figuren 4 en 5 tonen het aantal pageviews per maand voor de sub-pagina's van deze websites die informeren over de stimuleringsregeling Jong Leren Eten.

Figuur 4 Aantal bezoekers en pageviews per maand voor de webpagina's over Jong Leren Eten op gezondeschool.nl.

Figuur 5 Aantal pageviews per maand voor gerelateerde subpagina's over de stimuleringsregeling Jong Leren Eten op jonglereneten.nl.

Bijlage 5 Specificatie verbeteringsuggesties gegeven door scholen

Zoals beschreven in paragraaf 3.3.2 hebben 52 van de 339 scholen suggesties ter verbetering aangedragen. De genoemde suggesties zijn geïnventariseerd en onderverdeeld in onderstaande vijf categorieën. Deze worden genoemd op volgorde van vaakst naar minst vaak. In deze bijlage staan per categorie bijbehorende quotes zoals door scholen genoemd.

Uitvoering van de stimuleringsregeling:

“Nu we een start hebben gemaakt, smaakt het naar meer: een externe die meehelpt en meedenkt in onze mogelijkheden. Daarbij ondersteunt met het voorbereiden en uitvoeren van lessen. Meer diepgang en hulp voor de leerkracht.” (po-/go-school)

“Meer koks in de buurt en misschien een contactpersoon die kan meedenken over de invulling. De nieuwsbrief was er wel, maar iemand die even kan schakelen en meedenken is fijn.” (po-/go-school)

“Meer activiteiten die geschikt en passend zijn voor sbo- en so-kinderen.” (po-/go-school)

Aanvraag- en verantwoordingsprocedure:

“Ja, wellicht vooraf uitkeren en achteraf verantwoorden. Ik vind het lastig om het voor te schieten op school.” (po-/go-school)

“Het is handig dat de gelden eerst worden gestort en daarna de verantwoording komt. Nu moesten we alles voorschieten, wat best een bedrag is.” (po-/go-school)

“We hebben nu nog weinig kunnen doen met ons eigen gekweekte groente. We hebben nog weinig kunnen oogsten, voordat we de gelden van de subsidie moeten indienen. Het zou fijn zijn als dit bijvoorbeeld na het oogstseizoen zou kunnen gebeuren.” (po-/go-school)

“Het is wel even zoeken met de verantwoording en voorschieten. Hopelijk is dit op de juiste wijze gedaan.” (po-/go-school)

Budget:

“Het budget is erg/te beperkt om iets uit te voeren zonder bijspringen van de school.” (vo-/vgo-school)

“Het zou mooi zijn als jullie de subsidie structureler en meerjarig zouden kunnen maken, dus eenmalig aanvragen voor een langere periode, zodat je als school ook een meerjarenplan kunt maken, gebaseerd op de bijdrage die je ontvangt.” (po-/go-school)

Communicatie:

“Nog meer bekendheid geven aan de stimuleringsbijdrage.” (po/go-school)

“Link scholen aan elkaar die soortgelijke ambities hebben. Wellicht kunnen we van elkaar leren en hoeft niet iedereen het wiel opnieuw uit te vinden.” (po-/go-school)

Bijlage 6 Activiteitenmatrix

Figuur 6 Mogelijke vergoedingen voor uit te voeren onderdelen en activiteiten met de stimuleringsregeling Jong Leren Eten.

STIMULERINGSBIJDRAGE JONG LEREN ETEN LEKKER NAAR BUITEN!			
Gebruik de tabel om je als schoolteam te oriënteren op de mogelijkheden. Per onderdeel staat het maximum bedrag (incl. btw) per activiteit of ondersteunend middel aangegeven.			
ACTIVITEITEN	A: MOESTUINIËREN	B: KOKEN	C: EXCURSIE OF GASTLES OP GEBIED VAN VOEDING
ONTVANG EEN BIJDRAGE VOOR: TOEGANG	- Toegangskosten voor bijvoorbeeld stadslandbouw of kas - Toegangskosten voor demonstratiebedrijf	Toegangskosten voor bezoek kookstudio	Toegangskosten voor bijvoorbeeld boerderij, molenaar, zaadveredelaar, ander bedrijf, organisatie of instituut op gebied van voeding
	€100 per klas	€150 per klas	€150 per klas
GASTDOCENT	Vergoeding kosten voor bijvoorbeeld een tuinadviseur of moestuincoach	Vergoeding kosten voor het inzetten van een restauranthouder of kok	Vergoeding kosten voor bijvoorbeeld een expert, molenaar, boer, wetenschapper of andere deskundige op gebied van voeding
	€100 per klas	€100 per klas	€150 per klas
VERVOER	Indien niet op loop- of fietsafstand, toelage voor collectief vervoer	Indien niet op loop- of fietsafstand, toelage voor collectief vervoer	Indien niet op loop- of fietsafstand, toelage voor collectief vervoer
	€100 per klas	€100 per klas	€100 per klas
GEREEDEDSCHAPPEN	- Kosten voor handgereedschap zoals schep, gieter, snoeischaar en schoffel - Kosten voor aanschaf m²-bak	Kosten voor basaal kookgerei zoals pan, mixer, weegschaal en maatbeker	Niet van toepassing
	€100 per klas	€100 per klas	
MATERIALEN	Kosten voor bijvoorbeeld zaai- en plantgoed, aarde, mest, stokken	Kosten voor de aanschaf van bijvoorbeeld levensmiddelen, kruiden, bakpapier en folie	Niet van toepassing
	€50 per klas	€50 per klas	
LESMATERIAAL	- Kosten voor lesmateriaal erkende Gezonde School-activiteiten (thema Voeding en thema Milieu en natuur) - Kosten voor lesmateriaal over moestuinieren (bijvoorbeeld van NME-centrum in de buurt)	- Kosten voor lesmateriaal erkende Gezonde School-activiteiten (thema Voeding en thema Milieu en natuur) - Kosten voor lesmateriaal over koken (bijvoorbeeld van NME-centrum in de buurt)	- Kosten voor lesmateriaal erkende Gezonde School-activiteiten (thema Voeding en thema Milieu en natuur) - Kosten voor lesmateriaal, behorende bij de excursie/gastles op gebied van voeding
	€50 per klas	€50 per klas	€50 per klas
Maximum bedrag	€500 per klas	€550 per klas	€450 per klas

Het programma Jong Leren Eten geeft alleen informatie. Wij benaderen een school nooit vóór of ná toekenning van de subsidie om producten of diensten af te nemen. Mocht je wel benaderd worden door commerciële partijen, neem dan contact met ons op.

Een schoollocatie kan in totaal voor alle klassen gezamenlijk een stimuleringsbijdrage van maximaal €2.000 aanvragen.

Een school met veel schoollocaties kan in totaal maximaal €10.000 aanvragen.

Is de bijdrage toegekend en wijzigen jullie plannen? Dat mag! Het toegekende budget blijft gelijk. Vermeld de wijziging na afloop in de verantwoording. Vragen hierover? Mail naar subsidieje@gezondeschool.nl.

Kijk op de [website](#) voor meer uitleg over de bijdrage Jong Leren Eten

februari 2023

Bijlage 7 Infographic bij beoordelingsbericht

Vanaf ronde 6 wordt naar scholen een infographic toegevoegd aan het beoordelingsbericht dat naar de school gestuurd wordt wanneer een verantwoording wordt goedgekeurd. Deze infographic verwijst scholen naar mogelijkheden om de stap van een JLE-activiteit te zetten naar het aanvragen van het Ondersteuningsaanbod op het thema Voeding, Natuur en milieu of ander thema.

Jouw JLE-school een Gezonde School

Zo eenvoudig is het!

1. Educatie

Besteed aandacht aan gezondheid in de lessen

Meer over samenwerken
in de buurt:

[Lees verder →](#)

Wat kun je nog meer doen:

Maak gebruik van één of meer Gezonde School-activiteiten (po, vo, so, mbo) om gezond gedrag en kennis en vaardigheden over voeding van leerlingen en studenten te bevorderen.

Organiseer een themaweek over gezonde voeding en duurzaam eten.

Zet moestuinbakken neer, zodat je kleinschalig start met moestuinieren. Lesmaterialen en tips vind je op de website van Alliantie Schooltuinen.

[Alliantieschooltuinen.nl](https://alliantieschooltuinen.nl) →

2. Schoolomgeving

Stimuleer gezond gedrag in de fysieke- en sociale omgeving, zowel binnen als buiten

Kijk hier voor meer inspiratie
over gezonde omgeving:

[Kijk hier →](#)

Wat kun je nog meer doen:

Ontdek de lokale omgeving; ga op excursie naar een educatieboer of supermarkt in de wijk.

Zorg voor meer groen in de schoolomgeving door bijvoorbeeld fruitstruiken of -bomen te planten en/of zorg voor een klimaat-adaptief schoolplein/-gebouw.

Zorg voor een aangenaam binnenklimaat, waarbij gelet wordt op de luchtkwaliteit en temperatuur.

Geef (vaker) les in de buitenlucht.

Zorg voor een gezonde schoolkantine. Vul de online kantescan in en kijk of je schoolkantine voldoet aan de richtlijnen. Ga voor de zilveren, gouden of ideale Schoolkantine Schaak.

Installeer watertappunten buiten de toiletruimtes.

[Gezondeschoolkantine.voedingscentrum.nl](https://gezondeschoolkantine.voedingscentrum.nl) →

3. Signaleren

Zorg ervoor dat gezondheidsproblemen tijdig opgemerkt en besproken worden

Wat kun je nog meer doen:

Maak zorgen over voedingsgewoonten en gewicht bespreekbaar in het zorgteam. Heb oog voor armoede. Zijn er bijvoorbeeld leerlingen en studenten die geregeld zonder ontbijt of lunch naar school komen? Introduceer dan een 'boterhammenbar', waar ze in de ochtend ontbijten en brood smeren voor de lunch.

Maak gezondheidsthema's onderwerp van gesprek in het docententeam. Komen de meeste leerlingen en studenten met de fiets of met een busje naar school? Worden gevoelens in de klas besproken of ligt daar een taboe op? Wordt er veel voedsel verspilld in de lunchpauze?

Breng de risico's rondom het binnenmilieu systematisch in kaart, zoals temperatuur, CO2 (koolstofdioxide waarden) en luchtvochtigheid.

4. Beleid

Neem gezondheidsbevordering op in het beleid voor de langere termijn

Wat kun je nog meer doen:

Leg in het schoolbeleid vast hoe je werkt aan het creëren van een positief pedagogisch klimaat. Denk bijvoorbeeld ook aan afspraken over traktaties die wel/niet toegestaan zijn en ongezonde verleidingen in de schoolkantine. Leg de afspraken over gezond en duurzaam eten en drinken vast in het schoolbeleid.

Zorg voor één aanspreekpunt binnen de school voor de coördinatie van het gezondheidsthema (de Gezonde School-coördinator).

Gezonde
School-
coördinator

GEZONDE
SCHOOL

Afkijken mag!

Onderwijsprofessionals en Gezonde School-adviseurs vertellen je over hun ervaringen met werken aan een gezonde leefstijl op school. Laat je inspireren door hun verhalen:

[Laat je inspireren →](#)

Tip: Benieuwd hoe de Gezonde School-aanpak werkt? Bekijk het filmpje voor een uitleg.

Bekijk het filmpje →

Tip: Bekijk de e-learning 'Maak kennis met Gezonde School'

Maak kennis →

Tip: Lees alles over Gezonde School. We helpen je op weg met een concreet stappenplan per onderwijstype. Overzichtelijk, wetenschappelijk onderbouwd én in de praktijk bewezen.

Maak kennis →

Gezondheidsthema's:

De Gezonde School-aanpak gaat uit van wat je als school al doet en helpt om keuzes te maken. Je kiest als school zelf met welk gezondheidsthema je van start gaat:

Bewegen en sport

Relaties en seksualiteit

Roken, alcohol- en drugspreventie

Voeding

Milieu en natuur

Mediawijsheid

Slaap

Gehoör

Welbevinden

Hygiëne

Begeleiding en advies op maat

- 1 Zoek contact met de Gezonde School-adviseur in jouw regio. Zij helpen je met deskundig advies om de juiste stappen te zetten. Kijk voor informatie en contactgegevens op [Gezondeschool.nl/advies-en-ondersteuning/overzicht-gezonde-school-adviseurs](https://gezondeschool.nl/advies-en-ondersteuning/overzicht-gezonde-school-adviseurs)
- 2 Maak gebruik van een (of meer) stimuleringsregelingen. Kijk op [Gezondeschool.nl/advies-en-ondersteuning/agenda-stimuleringsregelingen](https://gezondeschool.nl/advies-en-ondersteuning/agenda-stimuleringsregelingen)
- 3 Laat je inspireren door collega's die de stap naar Gezonde School al hebben gezet. Kijk voor hun verhalen op: [Gezondeschool.nl/inspiratie](https://gezondeschool.nl/inspiratie)
- 4 Begin klein en kijk hoe jouw school ervoor staat met de test 'Hoe gezond is jouw school?'

Doe de test: Hoe gezond is jouw school? www.gezondeschool.nl/hoe-gezond-is-jouw-school

GEZONDE
SCHOOL

Het programma Jong Leren Eten is een initiatief van het ministerie van LNV en wordt uitgevoerd in samenwerking met het ministerie van VWS. Het programma Gezonde School is een unieke samenwerking tussen de PO-Raad, VO-raad en MBO Raad, het RIVM en GGD GHOR Nederland. De ministeries van VWS, OCW, SZW en LNV maken het programma 'Gezonde School' financieel mogelijk.

A.J. Brouwer-Prusak | M. Hiemstra

Dit is een uitgave van:

**Rijksinstituut voor Volksgezondheid
en Milieu**

Postbus 1 | 3720 BA Bilthoven
www.rivm.nl

augustus 2025

De zorg voor morgen
begint vandaag